

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 18.

Fredagen den 14 Mars 1879.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad e. m.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Päronsträdet; samt

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{5}{8}$ mantal, i Risinge socken emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Finspånga läns härad och Östergötlands län.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda memorial N:o 23, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens fjärde hufvudtitel m. m.

1:sta punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

2:dra punkten.

Lades till handlingarne.

3:dje punkten.

De båda voteringspropositionerna godkändes.

Första Kammarens Prot. 1879. N:o 18.

4:de punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

5:te—8:de punkterna.

Alla de i dessa punkter föreslagna voteringspropositioner blefvo af Kammaren godkända.

Vid punktvis skedd föredragning af Stats-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda memorial N:o 24, med yttrande och förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Riksgäldskontorets förvaltning, m. m.; godkände Kammaren de i 1:sta och 2:dra punkterna föreslagna voteringspropositioner och lade den 3:dje punkten till handlingarne.

Föredrogs Stats-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda memorial N:o 25, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti tvenne frågor rörande utgifterna under riksstatens *femte* hufvudtitel, hvarvid de två i detta memorial intagna voteringspropositioner af Kammaren godkändes.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda betänkande N:o 5, angående stämpelpappersavgiften.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 12 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckt motion om berättigande för förmyndare att af omyndigs medel i lifranteanstalt insätta inom visst belopp; och

N:o 14, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott och Andra Kammaren inkomna memorial, utlåtande och protokollsutdrag, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll;

Stats-Utskottet:

N:o 26, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens *sjette* hufvudtitel;

N:o 27, angående ifrågasatt bemyndigande för Riksgäldskontoret att under år 1879 utbetala viss andel af det för år 1881 anslagna lånebelopp till utförande af Södra Dalarnes jernvägs-aktiebolags jernvägsanläggning;

Andra Kammaren:

N:o 99, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9, om underdånig skrifvelse rörande upprättande af taxa för provincialläkares godtgörelse vid sjukbesök; hvarefter Kammaren, uppå Herr Talmannens framställning, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst bland målen på föredragningslistan för nästa sammanträde, äfvensom att de i dag för andra gången bordlagda utskotts-utlåtanden skulle sättas nederst å samma lista.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 15 Mars 1879.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sistlidne dag och protokollet för den 3 i denna månad.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige uti Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Friherre Adelsvärd	med 73 röster,		
Herr Asplund	" "	" "	
" Bennich	" "	" "	
" Burenstam	" "	" "	
" Croneborg	" "	" "	
" de Maré, A.	" "	" "	
" de Maré, G.	" "	" "	
" Ekman, J. J.	" "	" "	
" Gahn	" "	" "	
" Hallenborg	" "	" "	
Friherre Hamilton	" "	" "	
Herr Hammarhjelm	" "	" "	
" Hederstjerna	" "	" "	
" Koch, A.	" "	" "	
" Kockum	" "	" "	
" Lenning	" "	" "	
" Ljungqvist	" "	" "	
Friherre Ramel	" "	" "	
Grefve Sparre	" "	" "	
" Spens	" "	" "	
Herr von Strokirch	" "	" "	
" Tornerhjelm	" "	" "	
" Wijkander	" "	" "	sa
Grefve Ehrensvärd	med 72 röster.		mt

Företogs val af sex suppleanter till Kammarens valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige uti Riksbanken och Riksgäldskontoret, jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Wallberg med 57 röster,
" Lothigius " 57 "
" Rappe " 57 "
" Tham " 57 "
" Gavelius " 57 " samt
" Robson " 56 röster; sedan ordningen mellan de fem förstnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Konstitutions-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

Vid föredragning af Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 26, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel; blefvo alla de i memorialet föreslagna voteringspropositioner af Kammarerna godkända.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 27, angående ifrågasatt bemyndigande för Riksgäldskontoret att under år 1879 utbetala viss andel af det för år 1881 anslagna lånebelopp till utförande af Södra Dalarnes jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning.

Föredrogs Andra Kammarens sistlidne dag bordlagda protokollsutdrag N:o 99, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9, om underdånig skrifvelse rörande upprättande af taxa för provincialläkares godtgörelse vid sjukbesök.

Friherre af Ugglas: Jag får vördsamt hemställa, att ifrågasvarande protokollsutdrag måtte hänvisas till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framstälde Herr Talmannen proposition derå, att ifrågavarande ärende skulle för

vidare utredning hänvisas till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs å nyo och biföllos Bevillnings-Utskottets den 8 och 12 i denna månad bordlagda betänkanden:

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om förändringar dels i vigtsatserna för postförsändelser i följd af metersystemets antagande och dels i befodringsafgifterna för tidningar m. m.; och

N:o 4, i anledning af väckt motion om förbrukningsskatt å cigarrer och cigaretter.

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 8 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 10, med anledning af väckt motion om antagande af en författning om skogseld.

Herr Sundell: På sätt Kammarens ledamöter kunna af betänkandet inhemta, har jag emot detsamma anmält reservation och uppställt ett författningsförslag, hvilket dock är föga annat än en afskrift af den norrländska skogskomiténs projekt till lag i ämnet. Ur denna komiténs lagförslag har jag likväl uteslutit § 83 derföre, att om vid uppkommen skogseld å kronans egendom flere eller färre utmärka sig vid dess släckande, Kongl. Maj:t har sig öppet lemnadt att, på underdånig framställning af skogsstyrelsen eller Konungens Befallningshafvande, gifva den belöning i penningar, som Kongl. Maj:t kan finna skälig; och om vid skogseld å enskild egendom flere eller färre utmärka sig för raskhet och rådighet, lærer väl belöning härför icke böra gifvas af allmänna medel. Vidare har jag ur norrländska skogskomiténs förslag uteslutit § 96, derföre att i 19:21 strafflagen finnes straffstadgad för den, som ouppsåtigen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse vållar eldskada å annans egendom, hvartill skog måste räknas. Några särskilda lagföreskrifter härom äro således öfverflödiga. Jag har vidare i allmänhet nedsatt strafflatituderna samt för öfrigt vidtagit några små förändringar, hvilka jag icke anser behöfva här särskildt omnämna. Uti ingressen till min reservation har jag korteligen tillkännagifvit orsaken, hvarföre jag varit skiljaktig från Utskottet, nemligen: att Byggningsbalkens stadganden i ämnet äro för knapphändiga och en del af dem äfven alldeles antiqverade. Detta är förnämsta orsaken, hvarföre jag ansett mig böra framkomma med ett särskildt författningsförslag. Man kan visserligen säga, att i några delar af riket en sådan lagstiftning icke är behöflig, såsom t. ex. i Östergötland, der svedjande förmodligen icke heller förekommer, men man bör väl derföre icke ur allmänna lagen utesluta 14 och 15

kapitlen Byggningsbalken. Man kan också anmärka, att i de nu föreslagna stadgandena förekomma bestämmelser af administrativ art. Jag vill icke förneka rigtigheten af en sådan anmärkning, men icke bör man väl i ett ämne, som erfordrar så få bestämmelser som detta, hafva en särskild lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt, och en lag, tillkommen på grund af Konungens lagstiftningsrätt.

*Förändrad
lagstiftning
om skogsd.
(Forts).*

På de skäl, som jag nu korteligen anført, vågar jag yrka bifall till min reservation och nu till dess 1:sta paragraf, med öfverhoppande tills vidare af författningsförslagets öfverskrift.

Herr Samzelius: Denna ärade Kammare läser väl svårigen vara böjd för att vid detta tillfälle ingå i någon speciel granskning af reservantens förslag. Detta förslag har icke blifvit framlagdt i Lag-Utskottet, så att det der kunnat blifva föremål för granskning, utan reservanten har först bifogat det sin reservation. Lag-Utskottet hade således endast att fästa sig vid motionen, och om man också erkänner behofvet af en förbättrad lagstiftning i denna fråga, bör man väl icke kunna hysa olika tankar derom, att ett förslag, som blifvit af den norrländska skogskomitén framställt med afseende å de speciella förhållanden, som gälla i de norrländska länen, icke vore lämpligt att tagas till mönster vid en lagstiftning för hela riket. Det råder så olika förhållanden i Norrbottens län emot t. ex. i Malmöhus län, att föreskrifter, som kunna vara lämpliga på det ena stället, icke äro det på det andra. Detta har äfven skogskomitén insett, hvarföre också dess förslag i det hänseendet endast afsett de norrländska länen. Skulle man hafva tänkt sig, att det varit fråga om att få en lämplig lag för hela riket, så hade det varit rättare att därför lägga till grund de förslag, som blifvit utarbetade af föregående lagkommissioner och lagberedningar, men dew nu väckta motionen har icke gifvit anledning till att så behandla frågan. För min del anhaller jag om bifall till Utskottets utlåtande.

Herr Widmark: Då jag nu går att med några ord försvara den motion, jag har framställt, vill jag till en början tillkännagifva, att jag vid densammas affattande mycket tvekat mellan att endast framlägga den norrländska skogskomiténs förslag i denna fråga eller att söka utarbета ett eget. Helt anspråklöst stannade jag vid det förra sättet, emedan jag, som lifligt önskade en förändring i detta afseende, trodde, att jag, byggande på denna auktoritet, skulle bättre lyckas. Dessutom förestälde jag mig alltid, att Utskottet skulle i hvilket fall som helst egna framställningen nödig pröfning och i förslaget vidtaga de förändringar, som kunde lända till en förbättring. Denna pröfning är också nu verkställd, men har stannat vid en förkastelsedom, grundad derpå, att förslaget innehåller bestämmelser, som gå nog mycket i detalj och att detsamma icke skulle vara lämpligt för skogsförhållandena i mellersta och södra Sverige. Om och huruvida det skulle vara lämpligt för Norrland, förklarar Utskottet sig icke hafva anledning

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.
(Forts.)*

undersöka, och slutligen erkänner dock Utskottet, att de nuvarande bestämmelserna i 15 kap. Byggningsbalken icke äro fullt tillfredsställande. För att nu i min mån söka belysa frågan, vill jag angifva, hvaruti de föreslagna förändringarne i nu gällande bestämmelser bestå. De afse, förutom några mindre betydande detaljbestämmelser, hufvudsakligen och väsentligast en förhöjning i det ansvar, som är stadgad för öfverträdelse mot lagen. I afseende å de särskilda bestämmelserna om skogseld skiljer sig detta nya förslag från allmänna lagens stadganden i Byggningsbalken egentligen icke i några väsentliga delar. Det är först 81 §, som innehåller några hänvisningar om iakttagande af försigtighet när man upptänder eld i skogen. Men dessa hänvisningar äro här icke bestämdare angifna, än att åtskilliga sätt att iakttaga försigtighet exempelvis upptagas, med tillägg dessutom af orden "eller annorledes". Icke kan jag inse något olämpligt deruti, att sådana stadganden angående iakttagande af försigtighet med eld äfven för mellersta och södra Sverige föreskrifvas. Det synes mig nemligen, som om dessa påbud böra allmänt gälla, då försigtighet med eld allestädes torde vara behöflig och nödvändig. Sedermera förekomma i 82 § inga andra nya föreskrifter än i fråga om kronobetjenings och jägeritjenstemännens olika skyldigheter vid skogseld. Detta är egentligen i denna paragraf den enda förändringen, som föreslagits, och icke kan det väl vara olämpligt för mellersta och södra Sverige, att de olika tjenstemännens olika skyldigheter hvar för sig begränsas och bestämmas.

Jag kommer sedan till 83 §, hvori norrländska skogs-komitén föreslagit stadganden angående belöning för raskhet vid skogselds släckande och för uppdagande af anledning till skogseld. Det må väl icke kunna nekas, att sådana stadganden skulle vara till nytta, men på de skäl, som af en reservant, hvilken i öfrigt instämt i min motion, redan äro anförda, får jag förklara, att jag icke yrkar bifall till denna paragraf. Likaså erkänner jag, att 94 § är öfverflödig, då 21 § i 19 kap. strafflagen derom innehåller bestämmelser.

Hvad härefter beträffar de förändringar, som skulle hafva den förnämsta betydelsen, nemligen de, som förefinnas i 96 och 97 §§, så föreskrifver 96 § ansvarsskyldighet för upptändande af eld utan iakttagande af varsamhet, ändå att ingen skada sker. Der är en höjning i straffbestämmelserna föreslagen och latitudsystemet begagnadt, så att böternas storlek kan lämpas efter beskaffenheten af förseelsen. Man måste erkänna, att det är en stor skilnad, om man en regnig höstdag eller en torr och het sommardag vårdslöst tänder upp eld eller lemnar eld osläckt i skog. Nog behöfves dervidlag latitudsystemet, men den nu gällande lagen gör icke någon annan skilnad, än att då man vårdslöst förfar med eld i skog vid starkt väder eller långvarig torka, skall det ligga i tveböte, d. v. s. man skall böta dubbelt. Men sjelfva det egentliga straffet är här 5 kronor, och nu har man föreslagit 5—100 kronors böter. Reservanten har nedsatt maximibeloppet till 50 kronor. Om ock för mellersta och södra Sverige så stränga bestämmelser

i detta afseende icke vore lika nödvändiga som för Norrland, så kan likväl icke, då latitudsystemet är använt, det föreslagna stadgandet anses olämpligt, när man betänker, att det lägsta bötesbeloppet är lika både i den nu gällande och den föreslagna lagen. Och i allmänhet kan det väl icke, om man vill uträtta något med lagen, vara lämpligt att nu bibehålla samma penningeböter, som bestämdes för snart 150 år sedan. Sjelfva penningevärdets fallande tyckes mig vara ett fullt talande skäl för en sådan förändring. I öfrigt ber jag att i afseende å denna 96 § få nämna, att i näst följande betänkande — N:o 11 — är föreslaget, att samma slags förseelse, eller ovarsamhet med eld utan att skada deraf följer, skall beläggas med förhöjda böter, då nemligen förseelsen begås i eller invid hus. Här åter synes en motsatt uppfattning hafva gjort sig gällande. Jag tycker mig häri spåra den tanken, att i fråga om ovarsamhet med eld i eller invid hus är det nödvändigt att hafva stränga bestämmelser, men då det gäller skog kan sådant vara likgiltigt. Det är ju bara skog, tänker man. Men då har man verkligen förbisett att en skogseld, såsom ofta händer i Norrland, kan hafva en utsträckning på flera mil och åstadkomma vida större skada än som sker derigenom att en eller annan gård brinner eller att en eller annan by lägges i aska. Skogens värde torde dock böra beaktas, då man vet att den norrländska trävaruutskieppningen representerar en summa af nära 100 millioner kronor och att den förstörelse af skogen, som genom skogseld eger rum, verkar icke allenast för den närmaste tiden utan hindrar äfven återväxten under en generation.

Uti 97 § är icke något nytt stadgande infördt, utan blott en förhöjning gjord i ansvaret för att icke infinna sig på kallelse till skogselds släckning. Nuvarande bötesbeloppet är 2 kronor 50 öre, icke värdet under vissa tider af ett mansdagsverke i Norrland; och en sådan person, som sålunda icke fullgör sin skyldighet och blir straffad, bör väl icke få i och med sitt straff, så att säga, en belöning för att han icke fullgjort sin pligt; ty laglydnaden kräfver mycket större uppoffringar af honom än dessa böter och beklagligt är att detta lagstadgande ens någon gång tillämpas, d. v. s. att någon blir åtalad och dömd, ty det prononcerar och gör mera bekant lagens vanmakt och kommer till att föranleda att sådana öfverträdelser ökas. Derför anser jag att alla skäl tala för en förhöjning i ansvarsbestämmelserna. En sådan förhöjning kan väl icke vara så nödvändig, när det gäller skogseld, som uppstått i närheten af bygderna, ty der är uppoffringen att infinna sig icke stor och intresset för släckningen större. Men i Norrland på de aflägsnaste trakterna och synnerligast på kronans stora, vidsträckta öfverloppsmarker, som vanligen ligga i utkanterna och närmast fjellen, så blir det alldeles omöjligt för vederbörande att skaffa folk, då det särskilda intresset dervidlag icke kan göra något. Då nu emellertid latitudsystemet är iakttaget och lägsta bötesbeloppet är ungefär detsamma som nu gällande lag bestämmer, så kan jag icke förstå, att detta stadgande kan vara olämpligt för mellersta och södra Sverige. Jag vill likväl

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.
(Forts.)*

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.
(Forts.)*

och såvidt icke några andra röster höja sig för mitt förslag, förena mig med Herr Sundell i yrkandet om bifall till hans reservation, då jag, såsom jag redan nämnt, frånträdte yrkandet om bifall till 83 och 94 §§ och då Herr Sundells förslag i hufvudsak är detsamma som mitt. Jag yrkar sålunda bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Sundell: Med anledning af hvad en talare på kristianstadsbänken, ledamot af Lag-Utskottet, anført, ber jag att få meddela, att jag i Utskottet uttryckligen gifvit till känna de åsigt, jag i frågan hyser, och jemväl hvilka paragrafer af norrländska skogskomiténs betänkande jag ansåg böra uteslutas. I öfrigt vill jag tillägga, att, efter min uppfattning, författningsförslaget icke har någon lokalfärg, utan kan det vara tillämpligt i hvilka delar af riket som helst. Då det likväl kan hända, att Kammarens ledamöter "draga sig för" att nu antaga ett nytt författningsförslag, intaget i en reservation; så får jag, med återkallande af mitt förra yrkande, begära återremiss af betänkandet; och anhåller jag, att Herr Talmannen ville framställa proposition härå.

Friherre Hamilton: Det lär icke kunna bestridas, att det är af stor vikt att våra skogar egnas den vård och omtanke, som öfverensstämma med det stora värde de ega för enskilda och för det allmänna. Att skogseldar ofta vållas genom ovarsamhet, som är ytterst tadelvärd och således kräfver strängare straffbestämmelser än de nu gällande, torde också vara sannolikt. Jag har dock ansett, att det framlagda förslaget icke på något vis kan vara tillämpligt för hela riket såsom en gemensam lag, utan jag har framhållit i Utskottet den åsigt, att man skulle på grund af de der framställda satserna utarbета något förslag, som vore mera antagligt för hela riket. Denna åsigt lyckades dock icke vinna majoritet inom Utskottet, och jag nödgades således att lika med en annan ledamot anmäla reservation mot Utskottets beslut. Hvad Herr Sundells reservation beträffar, så tillfredsställer icke heller den mig, ty jag anser den innebära en motsägelse, som icke borde förekomma, men, då jag nu önskar, att något bör i saken åtgöras, så får jag vördsamt hemställa, att Kammarén måtte återremittera ärendet, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att ännu en gång taga frågan i öfvervägande och att, derest inom Kammarén nu yttrar sig en åsigt öfverensstämmande med min, utarbета ett förslag i den syftning, som jag önskar skall göra sig gällande.

Herr Samzelius: Det är visserligen sant, att, på sätt den ärade talaren på dalabänken uppgaf, han vid ärendets behandling i Utskottet yttrade en skiljaktig åsigt mot den, Utskottets majoritet hyste, men det är lika sant, att han icke då framlade något bestämdt förslag till lag. Han har framkommit med ett sådant förslag först i sin reservation, och förslaget har sålunda icke kunnat undergå någon granskning i Lag-Utskottet. Men jag hemställer,

huruvida det kan vara lämpligt att bygga en lagstiftning i detta ämne på ett förslag, som är utarbetadt uteslutande för de fem norra länen och som icke ens är afsedt att gälla för Dalarne. Afven efter en återremiss tror jag icke, att detta förslag kan läggas till grund för en lagstiftning, och Lag-Utskottet kan väl icke gerna fungera såsom en lagkomité och af hvarje omoget förslag utarbета fullständiga lagbestämmelser i ett ämne, som kräfver så stor omsigt. Jag tror icke, att tiden medgifver Lag-Utskottet att i hvarje fråga bilda en lagkommission.

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.
(Forts.)*

Det har sagts, att förslaget, sådant det af reservanten framlagts, icke har lokalfärg. Jag vågar dock påstå, att detta är förhållandet. Vid frågans behandling i Utskottet yppade sig de mest skiljaktiga åsikter bland ledamöter från olika delar af landet. I förslaget talas bland annat om budkafle, men i de södra provinserna, särskildt Skåne, hade folket aldrig hört talas om någonting sådant. Om der en budkafle ginge ut, skulle man ej veta hvad den betydde. I förslaget förekommer vidare, att ingen må lemnas skogseld innan hemlof gifves. Det upplystes, att skogseldar finnas som vara månadstals, och följaktligen skulle man, då man budades till skogseld, icke veta huru man skulle proviantera sig, och icke är det så godt att föra med sig matsäck, som räcker hela månader. Emellertid skulle man, om man lemnade elden, göra sig förfallen till ansvar. Börjar man att ingå i granskning af hvarje paragraf, tror jag, att icke en enda tål pröfning.

För öfrigt är den norrländska skogskomiténs förslag beroende på åtgärd inom vederbörande departement. Förslaget är ingifvet till Kongl. Maj:t, och om Kongl. Maj:t anser behöfligt att särskildt utbryta frågan om skogseld, så förmodar jag, att Kongl. Maj:t framkommer med proposition i ämnet, men att nu lägga detta icke granskade förslag till grund för en lagstiftning för hela riket, det vågar jag påstå icke vara lämpligt. Representanterne från mellersta och södra Sverige förklarade inom Utskottet detta temligen enhälligt. Den representant från Örebro län, som nyss hade ordet, medgaf ju afven, att detta förslag icke är lämpligt, men då icke något förslag framkommit, som kan läggas till grund för en lagstiftning, skulle en återremiss icke tjena till något, hvarföre jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Widmark: I mitt förra anförande sökte jag visa, att genom antagande af en latitud i straffet, lagen skulle vara tilllämplig för landet i dess helhet, och jag upprepar än en gång, att i hufvudsak är egentligen icke något nytt föreslaget mot hvad som redan gäller, annat än förhöjningen i ansvaret, och således har väl förslaget alls icke någon lokalfärg. Allra minst lär stadgandet om budkafle gifva det en sådan färg, ty ett dylikt stadgande finnes redan i gällande lag. Då emellertid Herr Sundell återtagit sitt yrkande om bifall till hans förslag, så får likaledes jag anhålla om återremiss.

Herr von Gegerfelt: Då jag icke inom Utskottet deltagit

*Förändrad
lagstiftning
om skogseld.
(Forts.)*

i förevarande ärendes behandling, kan jag icke ega kännedom om de skäl, som föranledt Utskottet att afstyrka ifrågavarande motion vidare, än de finnas upptagna i betänkandet och framkommit under den nu förda diskussionen. För min del finner jag deraf, att Utskottet behandlat motionen rätteligen sådan den blifvit framstald. Den afsåg nemligen att ur ett för 10 år sedan afgifvet komitébetänkande angående skogarne i Norrland urplocka några paragrafer och deraf bilda en författning för hela riket. Redan på förhand kan man temligen säkert antaga, att ett sådant lagstiftningssätt icke är det lämpligaste eller mest praktiska, och granskar jag motionen, efter de förändringar som representanten från Dalarne föreslagit och på hvilka motionären ingått, finner jag skilnaden mellan de nu gällande lagstadgandena och de föreslagna vara så ytterst ringa, att jag för min del knappt kan märka dem, utom i fråga om böternas förhöjning. Hvad nu denna förhöjning beträffar, så är sant, att de för ifrågavarande förseelser stadgade böter nu betyda mycket mindre än vid lagens antagande, men det samma gäller i fråga om alla de böter, som stadgas i 1734 års lag och ännu gälla, och således skulle samma skäl, som tala för en förhöjning i detta fall, finnas för att genomgå hela lagen och höja böterna. Det är egentligen i två fall, som en förhöjning nu är yrkad, det ena i fråga om uteblifvande ifrån skogseld och det andra beträffande vårdslöshet med eld ute å marken, i det fall att ingen skada sker. Inträffar skada, så är nemligen 9 § 19 kap. strafflagen tillämplig. Hvad nu frågan om uteblifvande beträffar, så tror jag, att det är af ganska ringa betydelse om böterna i det hänseendet äro något större eller mindre. Den, som kommer till skogseld endast för att undgå böter och icke af intresse att motverka eldens spridning, den gör icke mycket gagn. Här gäller ordspråket: Den hund, som piskas till skogen, biter icke många harar. För släckning af skogseld måste man i första rummet påräkna det medborgerliga intresset, och jag tror icke, att många skogseldar skulle blifva lindrigare derigenom, att man höjde böterna för uteblifvande.

Hvad åter angår vårdslöshet med uppgörande af eld, så tror jag icke heller att böternas höjande härvidlag skulle minska skogseldarne. I alla händelser finner jag icke mera skäl till en förhöjning här, än i otaliga andra fall.

Skulle nu ärendet blifva återremitteradt, kan jag icke se, att Utskottet kan göra annat än föreslå de ifrågasatta förhöjningarne, ty någon annan direkt ändring har icke blifvit yrkad. Finner Kammaren att en förhöjning i bötesbeloppen bör ega rum, så har jag icke något emot en återremiss, men då jag icke anser någon förhöjning behöflig, så måste jag för närvarande anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande, dels ock återremiss deraf, framställes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades

med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till Utlåtandet förnyades, och då dervid svarades många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, återförvisas utlåtandet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—26.

Nej—62.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 8 och 12 i denna månad *Andring i 24*
bordlagda utlåtande N:o 11, i anledning af väckt motion om *kap. 1 § Byggningsabalken.*
andring i 24 kap. 1 § Byggningsabalken.

Herr von Gegerfelt: Ehuru, såsom jag nyss yttrade, jag icke är synnerligen vän af små förändringar i lagen och speciellt förhöjning i böter, vill jag dock bifalla en förändring i den syftning, ifrågavarande motion angifver, och detta af följande skäl. Ordningsstadgan för rikets städer stadgar från 5 till och med 100 kronors böter för den, som ovarsamt umgås med eld, dock endast för det fall, “att icke straff, enligt allmän lag eller särskilda, i detta hänseende af Kongl. Maj:t meddelade stadganden följa bör”. Då nu 24 kap. 1 § Byggningsabalken för ifrågavarande förseelse stadgar böter till bestämdt belopp af 5 daler, så har detta varit ett hinder för domstolarne att med tillämpning af ordningsstadgan ådöma högre bötesbelopp. Detta missförhållande, som onekligen är stort, skulle dock i viss grad fortfara om man antog den af Utskottet föreslagna förändring, enligt hvilken böterna skulle höjas till endast 100 daler. Följden skulle blifva, att på grund af ordningsstadgans af mig omnämnda vilkorliga föreskrift böterna icke skulle kunna bestämmas till högre belopp än 100 daler eller 50 kronor, ty böterna få ju icke gå utöfver hvad genom särskildt stadgande, det vill här säga 1 § 24 kap. Byggningsabalken, vore stadgad. För min del vill jag således yrka bifall till Utskottets hemställan, dock med den förändring, att, på

Ändring i 24 sätt en reservant föreslagit, böterna bestämmas till 200 daler. Å
kap. 1 § Bygg- detta mitt yrkande anhåller jag hos Herr Talmannen om propo-
ningabalken. sition.
(Forts.)

Herr Samzelius: Anledningen hvarföre Utskottet icke föreslagit ett så högt bötesbelopp som 200 daler, är hufvudsakligen den, att motionären sjelf stannat vid 100 dalers böter. I Utskottet yttrades olika meningar och en stark minoritet var för det belopp, som Herr von Gegerfelt föreslagit, emedan det derigenom åstadkommes likhet i lagstiftningen för land och för stad, hvilket är önskvärdt. Om man å ena sidan kan säga, att faran för ovarsamhet med eld är mindre på landet, emedan samhällena der icke äro så stora, så får man å andra sidan medgifva, att byggnads-sättet på landet är sådant, att ovarsamhet med eld der kan vara farligare än i stad. Så vida icke någon annan mening yppar sig, så har jag icke något emot, att beloppet höjes till det af den förre talaren föreslagna.

I fråga om denne talares uttalade åsigt, att hinder skulle förefinnas för tillämpning af ordningsstadgans föreskrift om det högre bötesbeloppet, ber jag att få nämna, att jurister derom hysa olika mening. Jag har sett en Göta Hofrätts dom, enligt hvilken sådant hinder skulle finnas, men andra domstolar anse åter, att Byggningsbalkens stadgande om våldeld i by gälla uteslutande landet och icke kunna tillämpas för stad.

Herr von Gegerfelt: Med anledning af hvad den siste talaren yttrat, ber jag att få bemärka, att för min del finner jag icke det ringaste tvifvel om att 24 kap. Byggningsbalken, ehuru det handlar om våldeld i by, dock är tillämpligt äfven för stad; ty hela balken är väl skriven med afseende på landet, och såsom man vet äro de flesta stadgandena hemtade ur landslagen, men en mängd deraf äro tillämpliga på städerna. Jag anser således, att de domstolar gjort fullkomligt rätt, som icke tillämpat ordningsstadgans föreskrift om ett högre bötesbelopp, utan hållit sig till det i Byggningsbalken bestämda beloppet 5 daler.

Herr Svanberg: Redan i Lag-Utskottet har jag tagit mig friheten uttala såsom min åsigt, att bötesbeloppet borde för ifrågasvarande fall bestämmas lika för land och stad, och jag har gjort det på grund deraf, att jag tycker, att det är olämpligt, att olika straffbestämmelser skola gälla för land och stad, synnerligen då man vet, att de för städerna fastställda bestämmelserna afse icke blott de inre delarne af staden utan äfven den städerna tillhörande utmark. Följden af att olika straffbestämmelser finnas, kan således blifva den t. ex., att en sådan förseelse, som här är i fråga, kan om den begås på ena sidan om en landsväg straffas med 5 dalers böter, såvida platsen hör till en landskommun, men deremot om den begås på andra sidan vägen och denna sida hör till stadsområde, beläggas med 100 kronors böter. Inom Lag-Utskottet lyckades jag icke vinna majoritet för min åsigt, men det glä-

der mig, att den här tyckes vara den rådande. Jag förenar mig således i det af Herr von Gegerfelt framställda yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under den samma endast hade yrkats bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande, med den förändring, att det föreslagna bötesbeloppet förhöjdes till 200 daler; framställdes först proposition på bifall till utlåtandet oförändradt, hvarvid svarades nej; och sedermera proposition på bifall till det samma med ofvan sagda ändring, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 8 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande rättighet till grustägt å annans skog och utmark.

Herr von Koch: Då ingen reservation finnes vid detta betänkande, har jag icke för afsigt att yrka någon ändring deri, ty det skulle troligen tjena till intet, men jag vill dock till protokollet yttra såsom min tanke, att jag anser den ifrågavarande motionen riktig, nemligen, att rätten till ersättning för grustägt borde utsträckas äfven till skog och utmark, isynnerhet som det på många ställen faller sig mycket svårt att göra skilnad mellan skog och utmark och hage. Utanför Norrtull finnes t. ex. en sträcka — en fortsättning af Brunkebergsåsen — särdeles väl belägen för grustägt, och der hafva vi, som hafva egendomar i granskapet, i många år köpt grus. Jag tror icke, att den platsen kan anses för hagmark. Äfven i mitt nuvarande granskap i Blekinge finnas stora sträckor som bestå nästan uteslutande af grus; jernvägen går derigenom och denna grusmark har ett värde, som mångfaldigt öfverstiger värdet på hagmarken derinvid.

Jag har blott velat yttra detta och jag tror icke, att den omständighet att en fråga är föremål för en komités granskning i allmänhet ovilkorligen bör hindra nya och nödiga små förändringar, som kunna göras oberoende af komiténs arbete. Jag har intet yrkande att framställa.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Päronsträdet.

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.*

Friherre af Ugglas: Mot Stats-Utskottets enhälliga afstyr-

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

kande och då ingen här uppträdt för frågan, lönar det knappt mödan att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men med den närmare kännedom, jag eger om denna fråga, ber jag att få meddela några upplysningar.

Enligt min tanke bör man behandla särskildt frågan om den ena och den andra af de båda tomterna, som här afses, och jag ber att till en början få hålla mig till frågan om tomten i kvarteret Kulberget.

Stats-Utskottet yttrar härom, att priset synes vara temligen lågt beräknadt, samt att det kan vara skäl att staten behåller tomten för att kunna använda den antingen för sitt eget behof eller möjligen för att lemnas i utbyte mot annan för det allmänna erforderlig plats. I afseende på priset ber jag att få upplysa, att denna tomt, hvilken är belägen midt inuti ett kvarter, som af Kongl. Maj:t blifvit regleradt, innehåller i areal 19,215 kvadratfot och är värderad till 70 öre för kvadratfoten. Nu hafva i allmänhet och äfven på senare tider, då prisen varit ganska uppdrifna, tomter i denna aflägsna stadsdel, der ännu icke ordentliga gator finnas, icke betingat högre utan ungefär samma pris. Litet längre i söder, der staden är reglerad, hafva tomterna visserligen stigit till 1 krona eller 1 krona 25 öre för kvadratfoten, men i den ifrågavarande stadsdelen kan 70 öre för kvadratfoten icke anses oskäligt lågt. Öfverintendentsembetet har sedermera värderat den å tomten varande byggnad till ett belopp, som, för att få upp summan till 28,000 kronor, erfordrar något öfver 15,000 kronor. Det hus, som der finnes, är af den beskaffenhet, att det icke har något värde annat än sjelfva materialierna och af dessa är nästan endast stenen användbar, ty sjelfva inredningen är i det närmaste värdelös. Jag tror verkligen icke, att man kan säga, att icke Kronan skulle göra en ganska god affär, om tomten nu såldes till det beräknade priset.

Hvad vidare beträffar det andra åberopade skälet eller att tomten skulle kunna användas för något statens ändamål, får jag säga, att jag sannerligen icke förstår, huru sådant skulle vara möjligt. Tomten är trångt belägen midt inuti ett kvarter och för att staten skulle kunna använda den samma måste staten köpa in ytterligare tomter för att komma fram till gatan. Vidare är läget dåligt i alla afseenden och efter all anledning kommer det att dröja många år, innan någon gata kommer att framdragas der, och af alla dessa skäl tror jag icke, att staten kan komma att för något sitt ändamål behöfva denna tomt. Hvad beträffar Utskottets mening, att tomten borde bibehållas åt Kronan för att användas vid möjligen ifrågakommande utbyte mot annan Stockholms stad tillhörig mark, kan jag försäkra, att staden icke har det allra ringaste intresse att der lägga sig till någon tomt. För gaturegleringen behöfver icke en enda tum af denna tomt tagas i anspråk och jag tror alldeles icke, att staden skulle vilja förvärfa sig tomten för någon byggnads uppförande.

Emellertid säger nu Utskottet, att byggnaden å tomten tills vidare kunde användas till epidemisjukhus. Jag skulle önskat,

att någon af Stats-Utskottets ledamöter hade besökt denna byggnad och sett huru den är beskaffad; ty den är verkligen sådan, att jag tror icke att någon människa annat än i det yttersta nöd-fall skulle vilja inlägga en sjuk der, och dessutom, att förlägga ett epidemisjukhus alldeles i närheten af en stor kasern och vidare så, att lång och svår transport från öfriga kaserner skulle erfordras, det tror jag icke vore på något vis lämpligt. Jag tillåter mig icke bestämdt påstå, men nog är det *min* åsigt, att stadens helsovårdsmyndigheter skulle göra stora svårigheter vid byggnadens användande till epidemisjukhus.

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

Huru man än ser denna sak finner jag för min del det vara klokt att nu begagna tillfället att möjligtvis afyttra denna tomt för att för den influtna köpeskillingen åstadkomma något verklig-gan gagneligt, och jag har således icke den allra minsta tvekan att understödja Kongl. Maj:ts proposition i afseende på denna tomt.

Något annorlunda ställer sig frågan med afseende på den se-nare tomten och jag vill helt öppet säga, att jag tror att kronan verkligen kan hafva fördel af att behålla den samma för att an-vändas såsom bytesmedel. Denna tomt är belägen vid Handt-verkaregatan, som, enligt den icke ännu fastställda regleringsplan-en, skall utvidgas med delar af denna tomt, och vid sådant för-hållande kan det ju alltid vara bra att vid en sådan uppgörelse mellan staten och staden hafva något att lemna i utbyte. Hvad tomten i finansiellt hänseende beträffar, ber jag att få upplysa, att hela egendomen består af 12,900 kvadratfot jemte några gamla dåliga hus, hvilka nu lemna staten en hyra af 1,800 kronor, och det förefaller mig verkligen då, som om det icke vore någon dålig affär att sälja egendomen för 30,000 kronor. Men, som sagdt, jag tror ur annan synpunkt att det kan vara skäl att behålla tomten för att användas såsom bytesmedel, och vågar jag sålunda för min del hemställa, om icke Kammaren skulle vilja bifalla Kongl. Maj:ts proposition endast i afseende på tomten i kvarteret Kul-berget.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Anledningen till Kongl. Maj:ts förevarande proposition framgår tydligt och klart af motiven der-till. Det ifrågavarande huset i kvarteret Kulberget, förut ett gammalt sockerbruk, har visserligen under trängande omständig-heter blifvit användt till kolasjukhus, men att det icke varit dertill lämpligt, har erfarenheten visat, och enligt uppgifter från läkare och från medicinalstyrelsen framgår att värden af de sjuke derstädes icke kunnat vara särdeles ändamålsenlig. Sedermera har huset användts till fattigbarack och har nu åter lemnats till hufvudtiteln. Då man är i fullkomlig saknad af hvarje slags lägenhet, lämplig till sjukhus i händelse af en epidemi bland stads-garnison, och ifrågavarande byggnad varit afsedd för sådant ändamål, ligger det väl nära till hands att man söker realisera denna olämpliga byggnad för att för de inflytande medlen få åt-

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

minstone en början till en samlad fond för anskaffande af ett ändamålsenligare epidemisjukhus.

Hvad den andra tomten beträffar, är den icke i annat afseende fördelaktig för garnisonssjukhuset, än att den lemnar en liten årlig inkomst. I afseende på sjukvården är den af ingen fördel, ty den ligger icke så till, att det vore lämpligt att derå uppföra ett epidemisjukhus.

Alla dessa orsaker hafva gjort, att Kongl. Maj:t ansett, att man utan någon synnerlig uppoffring kunde, i den mån ett godt anbud erhöles, realisera dessa båda, för staten nu nästan öfverflödiga byggnader och med de sålunda erhållna medlen fylla ett behof, som förr eller senare måste tillgodoses.

Utskottets föreställning, att staten borde behålla sådana lägenheter för att i händelse af behof användas såsom bytesmedel, kan ju hafva skäl för sig, men derigenom blir icke garnisonens behof af ett epidemisjukhus i någon mån fylldt. Vill åter Riksdagen lemna penningar för detta ändamål, är det en annan fråga, men nog var det föreslagna sättet något, som låg nära till hands, nemligen att realisera för sjukvården redan befintliga men olämpliga byggnader och för köpeskillingen anskaffa åtminstone det nödvändigaste för fyllande af ett i afseende på sjukvården känt behof.

Herr Montgomery Cederhielm: Kongl. Maj:t har ansett nödigt, att ett sjukhus för epidemiskt sjuke inom Stockholms garnison blir uppfördt, och efter vederbörandes hörande har befunnits, att kostnaden för uppförande af två sjukhusbaracker, beräknade att inrymma 160 sjuke, skulle uppgå till 61,000 kronor. För åstadkommande af den sålunda erforderliga summan har Kongl. Maj:t föreslagit att ifrågavarande tomter, den ena i kvarteret Kulberget och den andra i kvarteret Pärönträdet, skulle få försälas. Det uppskattade värdet af dessa båda tomter utgör 55,800 kronor, eller sålunda i det närmaste hvad som beräknats skola åtgå för uppförande af den behöfliga sjukhusbyggnaden, och man bör ihågkomma, att detta endast är uppskattningsvärdet och att egendomarna möjligen vid försäljning kunna betinga högre pris. Dessutom har Kongl. Maj:t ju icke sagt, att försäljningen skulle ske nu genast utan endast begärt att erhålla fria händer till en sådan försäljning, då tiden dertill blefve lämplig och man kan ju tänka sig att försäljningssumman kunde komma att öfverstiga uppskattningsvärdet och måhända uppgå till de erforderliga 61,000 kronorna eller derutöfver, med ett ord, att staten skulle kunna erhålla den behöfliga sjukhusbyggnaden för köpesumman af dessa båda tomter. Detta kunde nu tyckas vara en ganska god affär, så vida icke dessa tomter vore på något sätt för staten behöfliga. Men Utskottet har ansett, att då allt emellanåt fråga uppstår om förvärfvande af tomter för kronans räkning, det kunde vara godt att hafva dylika att lemna i utbyte eller att försälja för att köpa på annat håll, och att det af sådan anledning kunde vara skäl att icke afhända sig dessa tomter. Tomten i kvarteret Kulberget å Ladugårdslandet har en ganska stor areal, om jag icke missminner mig, 13,000 qvadratfot,

och den ligger vid Nybrogatan helt nära Carl XV:s port. Man kan ju mycket väl tänka sig, att, då för ett artillerietablissemment behöfves så ofantligt stor terräng för verkstäder och dylikt, denna tomt kan blifva användbar för artilleriets räkning.

Den andra tomten, som är belägen vid Handtverkaregatan å Kungsholmen, kan man icke beräkna skola blifva användbar för kronans räkning, men den kan säkerligen med lätthet afyttras. Om nu Riksdagen emellertid är af Utskottets åsigt, att tomterna icke böra försäljas, synes deraf följa, att, så vidt man icke kan förneka behöfligheten af de omtalade sjukhusbarackernas uppförande, Riksdagen måste anvisa för ändamålet nödiga medel. Jag kan för min del icke finna att någon skada sker genom ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition, då frågan om epidemisjukhusets behöflighet ju qvarstår ovederlagd, till följd hvaraf medel dertill måste i en framtid lemnas.

Hvad angår den i motiveringen förekommande meningen, att byggnaden å tomten i kvarteret Kulberget i nödfall skulle kunna användas till sjukhus, opponerade jag mig inom Utskottet deremot, ty jag får säga, att jag vid besök der funnit huset i det allra mest bristfälliga skick, så att jag för min del icke tror att det kan till sjukhus användas. Detta motiv kan jag således icke biträda, men hufvudskälet qvarstår, nemligen att man vill reservera dessa ganska stora tomter för Kronans framtida disposition på sätt, som kan vara med dess fördel förenligt. Jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Lagerberg: Inom Utskottet har jag yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition och detta hufvudsakligen på de nu af Friherre af Ugglas anförda skäl, hvilka synas mig fullkomligt talande och borde kunna häfva alla betänkligheter för de af Herrarne, som ännu föreställa sig att dessa tomter kunna vara behöfliga för att vid tillfälle lemnas åt staden i utbyte mot andra. Det är alldeles uppenbart, att, då garnisonssjukhuset disponerar dessa tomter och det visat sig, att de derå uppförda byggnaderna äro fullkomligt odugliga för sjukvården, så att de måste stå öde och endast kosta staten underhåll, kunna de anses som ett fullkomligt dödt kapital och nästan som bortkastade penningar. Behovet af ett epidemisjukhus för garnisonen är oafvisligt och tränger allt mer och mer på, och då synes det mig vara en klok hushållning att göra sig af med dessa räntelösa och ofta kostsamma byggnader och derfor skaffa sig penningar till uppförande af det behöfliga sjukhuset. Detta kostar ju då staten ingenting alls och medlen blifva på det sättet använda just till det med dem afsedda ändamålet. Inom Utskottet hörde jag anföras såsom skäl för dess åsigt, att man icke tyckte om detta hushållningssätt att taga medel från ett ändamål och använda till ett annat alldeles så, som i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslogs att af besparingarne å indelta arméns löneanslag taga medel för anskaffande af fältartilleri. Men för min del får jag säga, att jag finner detta vara en helt annan fråga. De ifråga-

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

varande byggnaderna äro ju anslagna till sjukhus och dertill kunna de icke användas; hvarför då icke sälja dem och för penningarne bygga det sjukhus, man behöfver? Hvarje enskild klok hushållare, i synnerhet om han har ondt om penningar, skulle otvifvelaktigt gå så till väga. Hvarföre då icke staten? I sak har jag ingenting att tillägga. Vill Riksdagen icke bifalla Kongl. Maj:ts förslag, är det naturligt att Kongl. Maj:t måste vid en kommande riksdag äska ett anslag för ifrågavarande ändamål. Att låta de gamla husen stå qvar i kanske 50, ja — 100 år för att vänta på tomtutbyte med Stockholms stad, är väl en alldeles bakvänd hushållning. Alla förhållanden tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvarom jag anhåller.

Grefve Sparre: Jag kan fullkomligt instämma med föregående talare deri, att nuvarande epidemisjukhus för garnisonen ingalunda är för ändamålet lämpligt, och jag anser det i hög grad önskvärdt, att detta missförhållande snart blir afhjelpat. Men om jag så långt är ense med desse talare, kan jag icke gå in på att, för att bereda medel till sådana sjukhusbaracker, hvartill kostnaderna äro beräknade till endast 61,000 kronor, man skulle sälja någon af statens tomter här i Stockholm. Jag tror, att statens behof af tomterna är ganska stort, och man kan icke i detta ögonblick förutse till hvad de, möjligen inom kort, kunna behöfvas. De kunna måhända behöfvas för uppförande af någon för staten nödvändig byggnad; de kunna behöfvas för att göra utbyte med staden och möjligen äfven för att efter tillköp af angränsande mark erhålla lämplig plats för något ändamål. För öfrigt, hvad beträffar tomten i kvarteret Kulberget, så synes mig, då staden utvidgas åt detta håll, densamma derigenom få ett helt annat värde än den nu anses hafva. Vill man bygga sjukhus af ifrågavarande slag, kan man dertill anslå medel utan att sälja någon af statens egendomar. Jag föreställer mig, att, huru ondt det är om penningar i statskassan, behöfver man dock icke, för att bringa upp ett icke större belopp än 61,000 kronor, sälja tomter, som man i framtiden väl kan behöfva.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Jag kan ej neka till, att de båda statsutskottsledamöternes yttranden förvånat mig. Kongl. Maj:t har nu framkommit med förslag att fylla ett behof, som de sjelfva erkänna såsom oafvisligt, och Kongl. Maj:t har anvisat tillgång härtill genom försäljning af ifrågavarande fastigheter. Nu vill Utskottet ej tillstyrka en sådan försäljning, utan påstår, att man i stället bör anvisa penningar. Men är det skäl att under dessa tider, då man kan använda penningar som man har på hyllan, icke göra det, utan vända sig till en ökad beskattning. Det ligger så mycket motsägelse i utskottsledamöternes yttranden mot hvad vi förut varit vana att få höra om nödvändigheten att spara. Hvad nu dessa tomter beträffar, i synnerhet den ena, tror jag mig känna till förhållandena dermed lika väl som dessa Herrar, och jag är öfvertygad, att den ena tomten, belägen under ett berg och bredvid

ett kärr, aldrig kan blifva användbar för ett sjukhus, och då förstår jag icke hvarför man, om man skulle få ett godt pris, ej skulle sälja den. Möjligen skulle priset på tomten nu blifva temligen högt, emedan ett mycket stort begär att bygga nya hus just under detta år nu förefinnes till följd af de goda prisen på materialier och arbete. Jag tror rent af, att Utskottet vill inleda Riksdagen i en dålig affär.

*Försäljning
af två kronan
tillhörande
egendomar
i Stockholm.
(Forts.)*

Herr Nordenfelt: Behofvet af ett epidemisjukhus kan icke underkännas, men frågan derom synes alldeles böra skiljas från den om sättet att anskaffa medel till sjukhuset. Ifrågavarande tomter har jag, efter undersökning af karta och förhållandena, runnit kunna för staten i framtiden bättre användas än genom att nu säljas. Den vid artillerietablissemmentet belägna kan, så vidt jag kan se, mycket lätt behöfvas för utvidgande af detta etablissemment t. ex. till uppförande af förråd eller verkstäder. Det å tomten belägna bergdet kan småningom sprängas bort och användas till byggnadssten, som man sålunda kan få utan att särskildt betala för stenen — kringliggande tomter kunna sannolikt tillköpas om så behöfves. Visst äro vi fattiga i år, men dock icke så fattiga, att vi behöfva realisera kronans egendomar.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Montgomery Cederhielm: Med afseende på den anmärkning, Friherre af Ugglas framställt, nemligen huruvida det kan vara skäl att nu anvisa statsmedel för ifrågavarande ändamål, ber jag få fråga: kan det å andra sidan vara skäl att nu afhända staten en dess egendom? Båda utvägarne äro för närvarande svåra; men ett afyttrande af egendom kan säkerligen icke ske på andra än ofördelaktiga villkor. Intetdera är emellertid nu nödvändigt, emedan det synes af Kongl. Maj:ts proposition, att åtgärden icke är brådskande. Kongl. Maj:t säger sjelf, att förslaget afser, att han framdeles må ega fria händer att begagna ett gynnsamt tillfälle för försäljningen, och det har icke heller ifrågasatts att denna försäljning skall ske nu genast. Således behöfva icke heller statsmedel nu straxt anvisas utan framdeles vid lämplig tid. Då dertill kommer, att den för ändamålet erforderliga summan, 61,000 kronor, är en obetydlighet, tror jag det vara bättre att anvisa densamma af statsmedel, än att afhända kronan egendomar, som då de möjligen behöfvas, måhända icke kunna återbekommas, och anhåller fördenskull om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag ber blott få yttra några få ord med anledning af den siste talarens yttrande. Hvarken Kongl. Maj:t eller Stats-Utskottet lär kunna brådtom det kan blifva med anskaffandet af ett epidemisjukhus. Kongl. Maj:t har icke heller yttrat något derom; utan han har begärt att få disponera öfver dessa för Kronan onyttiga tomter för att använda de medel, som för dem kunna inflyta, till anskaffande af

*Försäljning
af två kronan
tillhöriga
egendomar i
Stockholm.
(Forts.)*

ett nytt sjukhus. Det ligger i sakens natur, att, om Kongl. Maj:t anser det ifrågavarande behovet böra så fort som möjligt fyllas, är Fjerde hufvudtiteln, ehuru kringskuren, icke så dålig, att den icke kan förskjuta dessa 61,000 kronor med säkerhet att återfå desamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden nemligen: 1:o att utlåtandet måtte bifallas; 2:o af *Friherre af Ugglas*, att Kammaren, med bifall till utlåtandet, för så vidt det rörde ifrågasatt försäljning af egendomen N:o 3 i kvarteret Pärönträdet, skulle afslå samma utlåtande, i hvad det afsåge försäljning af egendomen N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre, och bifalla hvad Kongl. Maj:t i sistberörda hänseende föreslagit; samt 3:o att Kammaren, med afslag å utlåtandet, måtte bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition i dess helhet.

Härefter framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja, blandade med nej, och de två senare med många nej, blandade med ja; hvarupå och efter det proposition på bifall till utlåtandet ånyo blifvit gjord samt med många ja, blandade med nej, besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

I anledning häraf hemställde Herr Talmannen, huruvida Kammaren såsom kontraposition vid den blifvande voteringen antog bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition i dess helhet, och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Sedan kontrapositionen sålunda blifvit bestämd, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande N:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren detta Utlåtande och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga proposition.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—64.

Nej—29.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{3}{8}$ mantal, i Risinge socken emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Fin-sponga läns härad och Östergötlands län.

Herr Talmannen uppstod och aflägsnade sig; och leddes Kam-marens förhandlingar under den återstående delen af sammanträ-det af Herr vice Talmannen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevill-nings-Utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda Betän-kande N:o 5, angående stämpelpappersafgiften.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Lades till handlingarne.

4:de punkten.

mom. a.

Bifölls.

mom b.

*Stämpel å
bouppteck-
ningar.*

Herr Sundell: Bevillnings-Utskottets förslag i afsende å stäm-pel på bouppteckningar är mycket konstigt. Det är åter ett för-sök att i afseende å stämpelbeläggningen åtkomma städerna. Ett dylikt försök gjordes äfven förra året med framgång, men jag skulle vilja hoppas, att det nu må misslyckas. Kammarens ledamöter torde veta, att till bouppteckningar skola begagnas kar-tor med dubbel stämpel, hvaraf hälften vidfästes handlingen och den andra hälften insändes till Hofrätten för den granskning af stämpelbeläggningen som der eger rum. Protokollat öfver bouppteckningars inregistrerande är icke längre än tre eller fyra rader. I marginalen skall, jemte anteckning om paragrafsnummer och ärendets art, redovisas för stämpelpapperet och då härtill nu åt-går minst två rader, tviflar jag på, att marginalen räcker till, om Utskottets förslag går igenom. I de städer, der sterbhusdel-egare numera få kalla hvem som helst till bouppteckningars för-rättande, har ett sådant stadgande icke kunnat tillkomma utan uppoffringar af invånarne, hvilka därför måst höja lönerna för magistratens ledamöter. Det finnes dock städer, der magistraten gör bouppteckningarne utan ersättning, men bouppteckningspro-

*Stämpel å
bouppteck-
ningar.
(Forts.)*

centen ingår till statskassan; och är der, sedan löneförmånerna blifvit höjda och förvandlade till fixa, den vidtagna förändringen till gagn och nytta endast för tjänstemännen.

Beräkningen af stämpelpapper för bouppteckningar tyckes vara krångligare än behöfligt är.

För min del yrkar jag återremiss, på det att Utskottet må inkomma med ett annat och bättre förslag. Jag vill äfven uttala det omdöme, att, oaktadt dessa, nästan årligen återkommande lappningar på stämpelpappersförordningen, den aldrig blifver följd-riktig förr än åt en komité uppdrages att utarbetea en ny sådan författning. Jag vill icke nu framställa något yrkande i den riktningen; men jag tror, att från Bevillnings-Utskottet borde inkomma en sådan hemställan. Äfven om jag nu icke vinner något — Bevillnings-Utskottets betänkande, angående stämpelpappersafgiften, behandlas här i Kammaren vanligen mycket rappt — har jag trott mig böra framställa dessa anmärkningar, och upprepar jag mitt yrkande om återremiss af den förevarande punkten.

Herr Bennich: Det låter verkligen på det yttrande, som den siste talaren afgifvit, som om han icke rätt studerat Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt; ty om han det gjort, skulle han hafva funnit, att det icke går ut på att åtkomma städerna, utan tvärtom uttryckligen fritager bouppteckningar i städerna från en stämpel, motsvarande den inregistreringsafgift, som städerna till magistratens aflöning ännu vidkännas, och det går längre, ty det medgifver, att i de städer, der sådan inregistreringsafgift icke erlägges, bouppteckningarne ändock skola fritagas från ett inregistreringsafgiften motsvarande stämpelbelopp, emedan i sådana städer betalas en bouppteckningsprocent till magistraten, som har förmånen att förrätta bouppteckningar, eller till stadskassan. För båda dessa fall har Utskottet föreslagit afdrag motsvarande inregistreringsafgiften, då deremot på landet afgiften utgår till sitt fulla belopp, emedan någon inregistreringsafgift numera icke förekommer derstädes. Jag vågar således påstå, att den förevarande punkten är både klar och tydlig, om man vill studera den, och fullt rättvis.

Att stämpelpappersförordningen ofta blifvit föremål för lappningar, isynnerhet på de sednare åren, är icke underligt. Om den ärade ledamoten från Dalarne följt med, såsom jag vet att han gör, hvad som förekommer vid riksdagen, så har han funnit att de senare åren företagits den ena löneregleringen efter den andra, att dessa, hvad landsstaten och häradshöfdingarne beträffar, innefatta sportlernas upphörande, samt att vid hvarje sådan lönereglering föreskrifvits, att dessa sportler, som staten åtagit sig att betala i fasta löner, skola godtgöras genom stämpelpapper. Dessa anordningar hafva på samma gång påkallat förändringar i stämpelpappersförordningen. Jag medgifver, att det finnes många berättigade anmärkningar mot stämpelpappersförordningen och önskligt vore, om den kunde omarbetas efter ett fullständigt genomfördt system; men först måste man taga i betraktande de omständig-

heter, som föranledt förändringarne och hvilka äro af den beskaffenhet, att äfven om för t. ex. fyra år sedan en komité uppgjort ny författning, hade den likväl sedermera måst förändras hvarje gång Riksdagen vidtagit en ny lönereglering. Vidare måste man erkänna, att det är ganska svårt att upprätta en fullt rationel stämpelpappersförordning, enär man icke torde hafva lätt att finna ratio för stämpelpappersafgiften, som alltid blifvit temligen godtycklig och har sin grund i statens behof att äfven på denna väg få en inkomst. Men ytterligare torde behöfva erinras, att den tid icke torde vara aflägsen, då Riksdagen finner sig nödgad att i stämpelpappersafgifter uttaga vida större statsinkomst, än som nu under denna form uppbäres, och när den tiden kommer, blifver nog anledning att åt en komité uppdraga utarbetandet af en ny författning, så fullständig och så omfattande, att ändamålet, en stor statsinkomst, dermed kommer att uppnås. Men därför att en sådan omarbetning finnes i perspektiv, är det icke skäl att afslå sådana detaljförändringar, som äro relativt rättvisa och oförtydbara vid tillämpningen.

På grund af hvad jag nu anført, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Grefve Mörner, Oscar: Då författningsförslaget icke är uppläst och möjligen icke blifvit så noga beaktadt, anser jag mig böra påpeka, att den så kallad ratio, som den siste talaren omnämnde, ligger deri, att man vill öka den genom stämpelpappersafgiften utgående beskattning. Sålunda skulle den nu komma att utgå lika utan afseende på någon minskning, och då förut funnits föreskrift om ett maximibelopp af 150 kronor för tilläggsstämpeln, skulle detta stadgande nu borttagas och tilläggsstämpel kunna sättas huru högt som helst i förhållande till behållningen i boet. Det är alltså en ökad beskattning, som Utskottet föreslår. Anser man nu det vara skäl att antaga denna, då bifaller man Utskottets förslag; men jag tycker man bör göra klart för sig, att det är icke annat än detta, hvarom fråga är.

Att en omarbetning af förordningen är nödvändig, deri tror jag att Herr Sundell har rätt. Genomläser man det senare momentet af det nu ifrågavarande stycket, finner man, att äfven i de bon, der behållningen är ingen, kan, om den afidne likvisst innehaft egendomar å skilda ställen, tilläggsstämpel komma att utgå. Ehuru sammanlagda resultatet utvisar brist, få alltså arvingarne betala för en förmögenhet, som de icke ega. Detta står dock redan i den förut gällande förordningen och kan icke läggas Bevillnings-Utskottet till last, förutom i det afseende att de icke uppmärksammat äfven detta förhållande och tillsett, huruvida skatten i alla de former, i hvilka den nu förekommer, är lämplig. Jag har för min del intet yrkande att framställa, utan har endast velat påpeka, att detta är en ny beskattning, som här föreslås; men hvad jag deremot icke kan gilla är att staten genom en stor förhöjning i stämpelskatten skulle bereda sig ökade inkomster, ty derföre att en person behöfver gå till rätta eller sköta andra

*Stämpel å
bouppteck-
ningar.
(Forts.)*

*Stämpel å
bouppteck-
ningar.
(Forts.)*

lofliga angelägenheter, bör han väl ej oskäligen beskattas; det är en af de sämsta skattegrunder man kan påfinna, ty en sådan skatt drabbar hvarken rättvist eller billigt.

Herr Sundell: Emot hvad Bevillnings-Utskottets vice ordförande nämnt, ber jag få anmärka, att jag tror mig hafva satt mig in i den förevarande frågan, och jag vill derpå endast anföra ett exempel. För en bouppteckning, der behållningen utgör 30,000 kronor och make lefver efter, är, enligt nu gällande författning, stämpelpappersafgiften i stad 37 kronor 50 öre; men enligt Utskottets förslag skulle tillkomma en tilläggsstämpel å 15 kronor, som förut icke funnits. Jag frågar då: hvad hafva städerna att göra med att häradshöfdingarnes löner blifvit reglerade? Jag kan icke fatta, att dessa båda frågor stå i något sammanhang med hvarandra. På denna grund och på de skäl, jag förut anført, vidhåller jag mitt yrkande om återremiss.

Herr Bennich: Utan allt tvifvel riktig är den siste talarens anmärkning, att städerna icke hafva något att göra med häradshöfdingarnes lönereglering; och vill man bibehålla tilläggsstämpeln sådan som den sattes, då den endast var afsedd att surrogera den fornda inregistreringsafgiften, bör följaktligen en sådan stämpel å bouppteckningar i städerna icke ifrågakomma. Den historiska grunden har emellertid det mot sig, att den beskattar de små bouppteckningarne högt och att, i samma mån bouppteckningens behållning stiger, beskattningen minskas. Detta är en orättvisa, som framkallat Herr Åke Anderssons upprepade gånger väckta motion om införande af samma afgift för samma belopp af behållningen, ehvad denna är större eller mindre, det vill säga att för hvarje 100 kronor af behållningen skulle erläggas en lika tilläggsstämpel af 20 öre, behållningen må uppgå till 1,000, 20,000, 100,000 kronor eller än högre belopp. Efter nu gällande stämpelpappersförordning drager en bouppteckning, då behållningen uppgår till 15,000 kronor, 20 öre för hvarje fulla 100 kronor, hvarefter tillägges för hvarje fulla 100 kronor af behållningen till och med 30,000 kronor 10 öre, och från 30,000 kronor och allt vidare 5 öre till dess denna tilläggsstämpel uppgår till 150 kronor, då den icke vidare ökas. Bouppteckningar med 1,000,000 kronors behållning äro alltså relativt lägre beskattade än sådana der behållningen uppgår till 10,000 kronor, en orättvisa i beskattningen. som endast kan förklaras af tilläggsstämpelns historiska uppkomst och hvilken motionären vill undanröjda. Utskottet har åt denna hans framställning gifvit sitt erkännande genom att föreslå lika tilläggsstämpel för hvarje fulla 100 kronor af behållningen, denna må nu vara större eller mindre, men dervid visat städerna den rättvisa uppmärksamhet, att från tilläggsstämpeln å bouppteckningar, ingifna till underdomstol i stad, bevilja afdrag till belopp motsvarande den förra inregistreringsafgiften. Jag hemställer, huruvida icke, då man vill hafva en rättvis beskattning, detta är så riktigt, som för närvarande är möjligt att åstadkomma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet dels och återremiss deraf; framstälde Herr vice Talmannen proposition på bifall till momentet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

*Stämpel å
bouppteck-
ningar.
(Forts.)*

5:te punkten.

Herr Sundell: Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att under det hittills, då en handling en gång blifvit karterad, detta ansetts vara gjordt för alltid, skall, enligt Bevillnings-Utskottets nu föreliggande förslag, fideikommissbref karteras vid hvarje ombyte af fideikommissinnehafvare. Som herrarne säkert erinra sig, skall hvar och en, som tillträder eller mottager fideikommiss, till staten erlægga en procent af värdet i bevilling, och nu skulle ytterligare tillkomma såsom stämpelpappersavgift 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af värdet. Jag hemställer, om icke dessa beskattningar, sammanlagda, blifva något för höga. Jag vill emellertid icke framställa något yrkande, utan har, som sagdt, endast velat fästa uppmärksamheten härpå och på den omständighet att, enligt Utskottets förslag, fideikommissbref vid hvarje lagfart skola ånyo förses med stämpelpapper, antagligen till olika belopp, beroende af egendomens uppskattningsvärde vid tiden för lagfarten.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

6:te—12:te punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nvo och bifölls Lag-Utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om berättigande för förmyndare att af omyndigs medel i lifränteanstalt insätta inom visst belopp.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 14, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.*

1:sta punkten.

Herr von Strokirch: I föreliggande betänkande har Lag-Utskottet, med afstyrkande af ett utaf mig väckt förslag, det

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

statsverket skulle öfvertaga skyldigheten att å landet bygga och underhålla tingsbyggnader och häradsfängelser, till antagande förordat ett af annan motionär framställt förslag, enligt hvilket nämnda skyldighet häranefter skulle åligga alla dem, som inom tingslaget erlade kommunalutskylder, och kostnaden fördelas efter dessa utskylders storlek, dock med iakttagande af en särskild graderad skala för inkomst af kapital och arbete. Af betänkandet kan man emellertid icke få klart för sig, hvilken beräkningsgrund iakttagits vid uppgörandet af denna graderingsskala, och synes mig densamma vara tagen ganska godtyckligt. Mig förefaller, som hade det varit mera hållbart, om Utskottet föreslagit, att andra beskattningsföremål än fastigheter skolat uti ifrågavarande kostnader deltaga allenast för en sjettedel af derå belöpande fyrktal, ty ett sådant förslag hade åtminstone i viss mån ställt egare af olika slag af fastighet i någorlunda paritet med hvarandra. Om nemligen jordbruksfastighet och annan fastighet af samma värde fyrksättes, visar sig skilnaden mellan deras fyrktal vara en sjettedel och om till fyllande af denna skilnad tages en sjettedel från det antal fyrkar, fastighetsegaren är åsatt för inkomsten af den rörelse, som i vanliga fall drifves inom sådan fastighet, torde antalet fyrkar för de olika slagen af fastighet blifva detsamma. Jag vill belysa mina ord med ett exempel. Två fastigheter, en jordbruksfastighet och en qvarn, äro taxerade hvar-dera till 5,000 kronor. Jordbruksfastigheten är då påförd 30 fyrkar och qvarnen 25. Men qvarnegaren är för inkomsten af qvarnrörelsen, som torde kunna beräknas till sex procent af värdet, påförd 30 fyrkar; och en fjerdedel deraf skulle jemte det qvarnen åsatta fyrktalet utgöra $32\frac{1}{2}$ fyrkar, således $2\frac{1}{2}$ fyrkar mer än för jordbruksfastigheten, under det att, genom att för nu ifrågavarande ändamål beräkna allenast en sjettedel af det å inkomsterna af qvarnen belöpande fyrktal, de olika slagen fastighet skulle få till samma belopp vidkännas enahanda kostnad och följaktligen blifva ställda i paritet med hvarandra. Att på detta sätt under vissa förhållanden beräkna allenast en sjettedel af fyrktalet kan emellertid med skäl sägas vara lika godtyckligt som att beräkna en fjerdedel deraf; och min afsigt är icke att förordna någotdera förfaringssättet, helst jag icke är vän af sådana förändringar, hvarigenom menighetsbestyr omföras till skatter att utgå efter de kommunala utskyldernas grund.

Utskottets förslag är enligt min mening icke rättvist, enär deri åsidosättes den privilegierade jordens rätt. Dock, derom vill jag ej tvista, helst Riksdagen senast förra året lärde sig att kringgå privilegierna, då de icke på annat sätt kunde åtkommas. Utskottets förslag kan dessutom, om det antages, i väsentlig mån motverka ordnandet af domstolsväsendet på landet. Af detsamma kan jag icke utröna hvad röstskala skulle användas vid fråga om uppförandet af nytt tingshus. Skall den i fråga om kommunala utskylder gällande röstlängden följas eller skall en ny röstlängd upprättas, deri det å andra beskattningsföremål än fastighet belöpande fyrktal nedsättes till en fjerdedel? Förslagets antagande

skulle också motverka byggandet af arkiver, som borde vara bättre än nu är fallet; ty menigheterna kunna icke nu åläggas att bygga efter ett bestämdt system. Under sådana förhållanden kan jag icke lemna min röst åt Utskottets förslag, men då jag vill att något skall göras, återkommer jag till den åsigt, att man bör utgå från den enkla regeln, att hvarje från domstol utgående expedition bör draga sin egen kostnad. Så sker vid hofrätterna och andra instanser; och jag ser intet skäl, hvarför det icke skall tillgå på samma sätt vid underdomstolarne å landet. En förhöjd karta åläggas hvarje derifrån utgående expedition och med de medel, som sålunda erhållas, bestrider staten kostnaden för tingshusens byggande och underhåll. Jag har tillåtit mig föreslå denna förhöjning till 20 öre på hvarje expedition. Jag har gjort det för att angifva det af mig tänkta sättet för medlens anskaffande och visa den väg jag önskat att vi skola beträda. Jag har äfven roat mig med att beräkna, huru mycket med tillämpande af detta förslag skulle erhållas. År 1876 utgjorde vid underdomstolar å landet målens antal 182,900, hvaraf 142,000 ansökningsmål och blott 16,000 brottmål. En beskattning af 20 öre på hvarje mål skulle således hafva inbringat omkring 37,500 kronor. Detta är en liten summa, men motsvarar antagligen $1\frac{1}{2}$ procent af värdet å samtliga tingshus i riket och måste årligen ökas derigenom att målens antal tillväxer i ett visst förhållande till folkökningen, hvilken för qvinqvenniet 1872—1876 utgjorde (på landet) 3,88 procent.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Till stöd för sitt afstyrkande af min motion åberopar Utskottet, att erfarenhet i andra fall visat, att det skulle blifva dyrare om staten öfvertog byggnadsskyldigheten, än det nu är. Det kan man ju säga, men det är icke dermed bevisadt, ty staten har aldrig påtagit sig någon byggnadsskyldighet, som förut ålegat menigheter. Jag föreställer mig, att, om man vill hafva lika beskaffade tingshus, kostnaderna för deras uppförande blifva ungefär desamma, vare sig staten eller häradet bygger. Skilnaden ligger i bokföringssättet; ty då staten bygger, föres noggrannt bok öfver alla utgifter, men då menigheter bygga, bokföras blott de kontanta utgifterna, hvaraf följer att staten måste synas bygga dyrare än menigheterna. Utskottet har äfven såsom skäl mot min motion anført, att städerna kunde komma att göra anspråk på att blifva i åtnjutande af samma förmån. Jag får då fästa uppmärksamheten på, att mitt förslag icke alls berör städerna; och skulle så blifva att justitiäväsendet i städerna öfverginge till staten, finge städerna äfven afstå från alla de fördelar, de nu hafva, i och för upprätthållandet af sitt justitiäväsende. Äfven kunde sägas, att menigheterna icke skulle vara villige att öfverlemna sina tingshus till kronan; men då detta uppenbarligen skulle vara en vinst för dem, kan jag ej föreställa mig att från deras sida något motstånd skulle möta. Huru jag ser saken, anser jag det vara det mest ändamålsenliga att staten öfvertager skyldigheten att bygga och underhålla tingshusen, hvadan jag äfven på af mig nu anförda skäl yrkar afslag till Utskottets hemställan och bifall till min motion, "det Riksdagen behagade, med upphäfvande af nuva-

Skyldigheten att bygga tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

rande lagbestämmelser angående skyldigheten att bygga och underhålla tingsbyggnader och häradsfängelser, besluta att sagda skyldighet måtte, sedan omförmälda byggnader blifvit till staten öfverlemnade, för framtiden af statsverket öfvertagas.

Herr Samzelius: Af de frågor, Lag-Utskottet haft till uppgift att behandla, har denna utan tvifvel varit en af de mest svårlösta. Den i Utskottets betänkande anförda historiken deröfver visar noggsamt, huru svårt det är att uppställa ett förslag, som kan vara förenligt med de olika åsikter, som inom Kamrarne gjort sig gällande, och således vinna båda Kamrarnes bifall. Vid 1867 års riksdag lyckades emellertid Utskottet erhålla Kamrarnes godkännande af ett förslag till skrifvelse, deruti framhölls att ifrågasvarande åliggande borde efter billiga grunder blifva för medlemmarne af tingslagen gemensamt. Skrifvelsen blef aldrig expedierad, eljest hade troligen frågan redan varit löst. De förslag, som sedermera hafva blifvit gjorda hafva alla afvikit från nämnda grundsats, hvarför ock lösning genom dem icke vunnits. I sitt nu afgifna förslag har Utskottet sökt förverkliga hvad man kunnat afse med uttrycket "efter billiga grunder gemensamt". Under den närmast förflutna tiden har man velat lösa frågan på det sätt, att hvar och en skulle deltaga i förhållande till det antal fyrkar, hvarför han utgjorde bevillning; men nekas kan ej att det för dem, som icke hafva stadigvarande intressen inom kommunen och hvilka hittills varit helt och hållet befriade från detta åliggande, skulle vara hårdt och obilligt att nödgas deltaga deri lika med innehafvare af jordbruksfastighet, som tills nu ensamma haft denna skyldighet.

Den föregående talaren påstod, att endast godtycke låg till grund för Utskottets förslag. Det är ett temligen hårdt uttryck, ty Utskottet har sökt att efter bästa förmåga utfinna en grund, och då Utskottet här velat fastighetsegarne emellan lägga fyrktalssättningen till grund för deltagande uti ifrågasvarande kostnad, så kan det icke sägas hvila på någon godtycklighet, ty fyrktalssättningen grundar sig på taxeringsvärdet och detta kan väl olika kommuner emellan betraktas såsom orättvist, men inom samma kommun, vare sig det är lågt eller högt, drabbar det den ena fastigheten såsom den andra. Det åberopade exemplet med en sjettedel kan jag icke finna någon grund för. Den hittills varande jordbruksfastigheten, som bekostar tingshus byggande, skulle efter fyrktalssättningen komma att deltaga med en sjettedel mera, men detta kan väl icke sägas vara obilligt, då den förut ensam haft detta åliggande, och skulle denna fyrktalssättning för jordbruks- och annan fastighet vara obillig, så tillhör det naturligen kommunallagstiftningen att utjemna det. Hvad åter beträffar förhållandet mellan fastighetsegare och icke fastighetsegare, så är det ganska svårt att uppgifva några objektiva skäl, hvarföre man med afseende på de senare har bestämt sig för en fjerdedel af fyrktalet. Det har varit tal om $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$ o. s. v., men Utskot-

tets majoritet har trott att en fjerdedel vore det högsta, hvarmed men kunde fordra att icke fastighetsegare skulle deltaga i detta åliggande, hvarifrån de förut varit helt och hållet befriade. Det blir naturligtvis svårare för fastigheter, som hittills helt och hållet varit befriade från detta åliggande, men då de hafva samma intressen inom samhället som andra fastigheter och de skäl, som föranledt deras undantagande, numera icke finnas, så synes det mig vara bäst att man söker jemka sig efter tidsförhållandena och göra det så småningom samt icke uppskjuta dermed, så att man derigenom på en gång framkallar en brytning. Vi hafva inom det svenska samhället visat, att vi verkligen äro mäktiga att göra förändringar och att lämpa oss efter tidsförhållandena. I andra länder har man icke tillvägagått på det sättet, och det har visat sig vara ytterst skadligt för staten. Jag behöfver icke i den ärade talarens minne återkalla, huruledes man uti en annan stat alltid åberopade, att de gamla privilegierna lade hinder vägen för ordnandet af beskattningen och dermed fortfor så länge, att påtryckningen till slut likväl blef så stark att man på en enda natt måste uppoffra allt. Det behöfves icke här i Sverige, derfore att vi lyckligtvis i tid gifva med oss, då vi finna att rättvisan påkallar det. Jag vill icke här yttra mig om den ärade talarens förmålan, att man söker kringgå privilegier; någon privilegiefråga är detta icke och jag tror icke att den utgång skjutsfrågan fick vid förra riksdagen står i strid med några privilegier. Att det kan kännas hårdt för dem, som förut varit helt och hållet befriade från detta åliggande, vill jag icke neka och kanske jag skulle tycka på samma sätt om jag egde frälsejord, men förevarande fråga är icke någon stor sak och man kan icke neka till att det är orättvist, att en medlem af samhället helt och hållet är befriad från detta åliggande, hvaraf samtliga hafva nytta. Om det ock för en eller annan skulle kännas något påkostande att, oaktadt han vore innehafvare af en fastighet, som förut varit helt och hållet befriad, han likväl på en gång ålades kostnader i detta hänseende, bör sådant icke hindra frågans lösning på en billig och moderat grund, ty det kan icke gå i längden såsom det varit. Vid innevarande års riksdag, då finanserna icke tillåta det, kan det icke komma i fråga att lösa någon af de viktigare frågor, som röra beskattningen, men denna fråga är så obetydlig och det skulle vara ett vackert drag utaf Riksdagen om den af billighet och rättvisa skulle vilja bidraga till dess lösning.

Jag vet visserligen, att många inom Medkammaren icke äro nöjda med denna frågas afgörande på detta sätt, ty de vilja hafva full rättvisa, allt eller intet, men äfven inom denna Kammare finnas många moderate män, som inse att, när man skall ordna sekelgamla förhållanden, man bör gifva akt på sakförhållandena och icke göra så stora hopp, och det nuvarande förslaget, sådant det föreligger, är verkligen grundadt på iakttagande af de bestående förhållandena, ehuru med erkännande af den grundsats, att *alla*, som äro boende inom häradet eller tingslaget, äro skyldige att i någon mån bidraga till upprätthållandet af rättvisan.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Här är sagdt, att man skulle kunna välja i denna sak samma rätt som begagnas i Hofrätterna, der hvar och en får betala hvad expeditionerna i verkligheten kosta, men, så vidt jag vet, bidraga icke invånare, i de distrikt, som lyda under hvarje Hofrätt, till byggande af lokaler åt dem och icke heller tror jag att hvad som åtgår till expeditionslösen nu till fulla motsvarar kostnaden för Hofrätterna. Denna princip tror jag således icke vara riktig.

Att det måste blifva dyrare om staten träder emellan och bygger tingshus, tror jag vara alldeles gifvet. Gifvet är ock att, om staten skulle bekosta tingshus' byggande, städerna äfven hade billiga anspråk på att staten skulle öfvertaga byggandet af råd-stuga och stadshäkte. Ställer man sig på denna ståndpunkt, tror jag således icke att i den närmaste framtiden någon lösning af frågan kan ega rum. För öfrigt vill jag icke medgifva, att det är en skyldighet för staten att åtaga sig detta, ty då finnes det ju, efter hvad mig synes, andra saker, som likaväl kunde åläggas staten, såsom t. ex. presterskapets aflönande. Genom att hylla denna mening skulle man emellertid kunna vinna ett uppskof med frågans lösning, och är det icke något annat som man önskar så vinner man nog sitt mål. Det förslag, som framstälts af några reservanter, skulle efter min tanke hafva samma följder, ty det bästa är alltid en fiende till det goda och man nöjer sig ofta icke med hvad som erbjudes, utan man vill hafva något bättre, äfven derföre att man vill komma ifrån att göra något medgifvande.

Jag skall icke för närvarande upptaga till bemötande hvad den föregående talaren hade att anföra emot Utskottets förslag, utan jag anhåller endast på det varmaste om bifall till samma förslag.

Herr Tornerhjelm: Denna fråga är icke ny, ty den har ofta varit föremål för behandling på detta rum, men dervid alltid framstälts i en viss oskyldig dager. Man har nemligen icke framhållit djupet af frågan, eller att den afser ett ingrepp i eganderätten. Den siste talaren sade, att det skulle vara ganska naturligt att, om han sjelf vore egare af frälsejord, han kanhända skulle tycka förevarande förslaget vara orimligt, men som han nu icke är det, så är han af annan tanke, och uti detta hans ytt-rande kan jag icke se, att något bevis ligger för de satser han försvarat. Han sade äfven, att det nuvarande förhållandet väcker ovilja, men jag har i min ort icke funnit någon sådan, utan i stället funnit ovilja, då man tagit en skyldighet från den ena och lagt på den andra. Man har fäst at åtskillig vikt i denna fråga vid denna Kammares vid 1872 års riksdag fattade beslut; Kammares beslut gick då i den riktning, att denna fråga icke skulle afgöras annat än i sammanhang med en reform af våra domstolar. Jag är också fullt öfvertygad om att förslag i det afseende är att vänta och utan tvifvel skola vi då få motse en lösning af denna fråga, som då kommer att i rätt ordning be-handlas.

Den siste talaren fruktade att, om staten öfvertog byggandet

af tingshus, så skulle städerna göra anspråk på att få sina rådhus byggda af staten. Det behöfver dock icke vara konsekvensen, ty de offentliga byggnaderna på landet stå dock i annat förhållande.

Man säger att detta är en obetydlighet, men det innebär ett ingrepp på eganderättsförhållandena, som Första Kammaren alltid tillbakavisat utom en enda gång, nemligen vid förra riksdagen, då skjutsfrågan afgjordes och då man verkligen gjorde ett intrång på eganderätten, men detta är dock det enda exemplet i den vägen. Här har, såsom sagdt, ofta varit förslag å bane om tingshusbyggnad, men alltid har Första Kammaren afslagit inkräktningar, som man velat göra, och jag hoppas, att Kammaren nu äfven fattar samma beslut och afbidar tiden af en domstolsorganisation för frågans lösning.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Den ärade talaren sade, att den Andra Kammaren icke vore nöjd med den reform, som nu föreslagits, och jag tror att denna Kammare icke heller är det. Då vi således kunna göra den till nöjes med ett afslag, så hafva vi deruti ett ytterligare skäl der- till. Jag yrkar alltså afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Strokirch: Jag inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Koch: I denna fråga har jag yttrat mig här åtskilliga gånger och hufvudsakligast uttryckte jag min åsigt deruti vid 1872 års riksdag den 20 April. Min afsigt är nu att yrka återremiss, i synnerhet som detta betänkande är så belastadt med reservationer och amendementer att jag fruktar, att om Utskottet nu icke får tillfälle att se hvad som är möjligt att genomdrifva i denna Kammare, så riskerar man att nu icke komma till något slut, och då få vi denna fråga år från år, likasom förut, tillbaka. Jag hänvisar till det yttrande, som jag vid nämnda riksdag afgaf och hvilket återfinnes å sidan 146 i 3:dje bandet af Kammarens protokoll. Min åsigt har varit allt sedan 1840-talet, då jag såsom tjänsteman i Justitiedepartementet på dåvarande kronprinsens begäran afgaf en promemoria med ett förslag till Stats-Utskottet angående domstolarnes och fängelsernas ordnande, att byggandet af fängelser är ett statsbestyr, i synnerhet ur den synpunkten, att så fort en medborgare blifvit beröfvad frihet och häktad, så skall han vara under *för staten ansvarige* tjänstemäns uppsigt. Det var på den tiden ännu mycket mera viktigt, ty då hade man helt nyss — till följd af en författning af år 1838 — jag tror den första dåvarande kronprinsen underskrifvit, detta under konungens borto- varo — erhållit påbud om afgifvande af *fånglistor* från *alla* fängelser. De stora maktnissbruk, som föröfvades i våra fängelser hade gifvit anledning till en vidlyftig pamflett-diskussion, hvaruti äfven den sedan blifne justitieombudsmannen Theorell på förtjenst- fullt sätt deltog. Den skrift, som Hans Kongl. Höghet år 1840 utgaf om straff och straffanstalter, gaf väl egentligen anledning till att vid samma års riksdag de stora bidrag, 1,300,000 r:dr b:ko, gäfvos till fängelsebyggnader, deraf, om jag icke missminner mig,

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

300,000 till stadsfängelser, 170,000 r:dr deraf ensamt till Stockholms stads fängelsebyggnad samt 100,000 r:dr b:ko till häradsfängelser. Både för städer och landet afsågs således då att det skulle blifva ett statsbestyr att bygga fängelser, och jag tror äfven, som nämnt är, att ännu så bör vara fallet. Det förslag, som sedermera utgick från Justitie-departementet under Grefve Posses tid och hvaröfver alla vederbörande hördes, gick ut på en fullständig omorganisation af underdomstolarne jemte nya fängelsers uppförande. Utan kännedom af beslutet angående blifvande omorganisation af domstolarne, den jag för min del hoppas blifva så litet omstörtande som möjligt och öfverensstämmande ungefär med de åsigt jag i den äldre lagberedningen yttrat, tror jag att det är olämpligt nu bestämma, hvar häradsfängelserna skola ligga. Jag tror derföre att, hafva vi hjälpt oss fram så länge, så kunna vi äfven nu litet dröja, då vi hafva bättre hopp än förut att en domstolsorganisation snart skall beslutas, enär det är känt, att detta är nästa mål, som nu står på lagberedningens föredragningslista, vid början af rättegångsbalken. Att ålägga kommunerna att uppföra just nu nya fängelser, tror jag icke vara rätt, då man icke vet, af hvad beskaffenhet fängelserna kunna behöfva blifva och hvar de skola läggas. Jag har varit af en något annan tanke än åtskilliga eljest med mig liktänkande, i det att jag alltid ansett *fängelsernas* byggande vara ett statsbestyr, men att deremot *tingshus icke äro föremål för statens omsorg*, men derpå vill jag nu för tillfället icke inlåta mig.

År 1872 var denna fråga mycket nära sin lösning. Den talare, som nyss hade ordet, sade att Första Kammaren då fattat ett beslut, hvarigenom den antydde, att man ville lägga bördan på staten. Deruti har han nästan rätt, men icke till fullo, ty förhållandet var, att vid en återremiss härifrån med anledning af någon enskild motion uttalades här temligen allmänt den åsigt, att man i sammanhang med domstolarnes organisation önskade att Kongl. Maj:t afgaf en proposition om statens öfvertagande af fängelsebyggnad på landet. I anledning deraf kom Utskottet med ett alldeles nytt betänkande, som gick i den riktningen, och för den åsigten hade förut yttrat sig två Grefvar Mörner, Herr von Möller, Hans Excellens Friherre De Geer och några andra. Då detta nya betänkande förekom till behandling upplyste emellertid, att motionen var sådan, att den knappt medgaf affärdande af en skrifvelse i den riktning att staten skulle öfvertaga bestyret, och vid om saken anställd votering föll frågan med några få röster. Sedermera kan jag icke påminna mig, att den frågan åter varit före förr än den nu väcktes genom Herr von Strokirchs motion. Jag har derföre vid de senare riksdagarne, då jag misströstat om understöd och icke någon motion i nämnda riktning varit väckt, endast yrkat afslag å de radikala förslag, som kommit från Lag-Utskottet och hvilka alltid här blifvit förkastade, men dock nu af en ledamot utaf denna Kammare, Herr Ribbing, och åtskillige från Andra Kammaren åter framstälts. När man ser detta och en mängd andra skiljaktigheter, så vill jag, för min del,

föreslå en sådan modifikation, som vid 1872 års riksdag föreslogs af Herr Faxe, då saken den 12 Maj 1872 åter förevar i denna Kammare, nemligen: "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, i sammanhang med åtgärderna för underdomstolarnes förändrade organisation, täcktes taga under öfvervägande, om och i hvad mån staten bör öfvertaga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse samt, efter erforderlig utredning af frågan, derom till Riksdagen afgifva förslag." Det är en så beskaffad skrifvelse, som jag för min del skulle önska att man kunde komma öfverens om i Utskottet. Här i Kammaren vill jag blott yrka återremiss, på det att Utskottets ledamöter från denna Kammare måtte få tillfälle att samråda med sina kamrater från Andra Kammaren, så att de måtte komma bättre öfverens, ty såsom det nu är stäldt, tror jag det vara särdeles svårt att fatta ett beslut, som har hopp om framgång i båda Kamrarna. För ett uppskof med frågans afgörande finnes nu också bättre skäl än man i allmänhet för sådant kan uppleta, ty det kan naturligen hvarken för staten eller kommunen vara skäl att börja byggnader, då man icke är säker om att vare sig tingshusen eller fängelserna komma att svara mot den domstolsorganisation, som vi snart böra hafva att vänta.

Jag yrkar således återremiss.

Friherre von Essen: En föregående talare har ansett, att denna fråga skulle vara obetydlig, och jag håller med honom derom i det afseendet, att de kostnader, hvarom det här är fråga, icke äro så särdeles stora i jemförelse med många andra utgifter, som ske vare sig af kommunerna eller af staten; men i ett annat afseende åter anser jag denna fråga vara af ganska stor betydelse, nemligen med hänsyn dertill, att det ovilkorligen är af yttersta vikt att kunna få dessa tingshus och häradsfängelser i sådant skick, att de fullt uppfylla sitt ändamål. Detta tror jag för min del aldrig kan komma att ske, så länge deras uppbyggande och underhåll skall bekostas af häradena, som visserligen hafva en representation, men en representation af den beskaffenhet, att någon öfverensstämmelse i besluten i det fallet är ytterst svår att åstadkomma. Man vet också, att tingshusen på de flesta ställen eller åtminstone i många orter befinna sig i det mest bristfälliga skick; derpå behöfver man icke anföra några bevis, och likaledes torde det vara allmänt bekant, att häradsfängelserna på många ställen äro så miserabla, att man der icke vågar hålla fångar i förvar längre än under ransakningsdagarna, hvarför också stora kostnader vållas af deras transporterande till säkrare förvaringsort. Det viktigaste af allt är emellertid i min tanke frågan om tingsarkiven, som innehålla så ofantligt många värderika och viktiga handlingar. Dessa handlingar ligga nu förvarade i gamla träruckel, som nästan hota att störta tillsammans, och att dessa hus icke brinna ned oftare än som sker är verkligen endast en lycklig slump. Men sker en sådan olycka, så är förlusten oersättlig.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Ännu en sak vill jag fästa uppmärksamheten på, och det är, att det närvarande tillståndet ovillkorligen lägger hinder i vägen för sammanslagningen af åtskilliga tingslag, hvilket man lifligt önskar befördra; men detta hinder skulle säkerligen icke undanröjas, om man bifölle Utskottets föreliggande förslag. Att emellertid häradena i allmänhet skulle hafva synnerligen stora fördelar af att denna reform komme till genomförande, derom är icke något tvifvel, ty den olägenhet, som denna förändring kunde komma att medföra, bestående deri, att en del af häradets invånare finge längre väg till det gemensamma tingsstället, skulle fullt uppvägas af den fördelen, att det oftare komme att hållas ting. Dessa omständigheter gifva mig anledning att önska, att Kammarén icke måtte lemna sitt bifall till det sätt att lösa frågan, som Utskottet här föreslagit, ty jag tror, att de af mig påpekade olägenheterna icke skulle blifva afhjelpa derigenom, att kostnaderna för de ifrågavarande byggnaderna fördelades såsom här blifvit föreslaget. Jag får också bekänna, att jag icke kan underlåta att dela den åsigt, som en motionär i frågan har uttryckt, nemligen att det ligger något godtyckligt i bestämmelsen, att kostnaderna härför skola utgå efter den grund, som är bestämd för kommunalutskyldernas utgörande, dock så, att för icke-fastighets-egare skulle medgifvas en nedsättning till $\frac{1}{4}$ af det åsatta fyrktalet. Om man anser, att sjelfva denna beräkningsgrund eller fyrktalet innebär något orättvist, så kan naturligen icke Lag-Utskottet hafva skulden dertill, men just i stadgandet om denna fjerdedel ligger det godtyckliga. Man har såsom skäl därför anført, att de, som icke äro fastighets-egare skulle betala den lägre siffran därför, att de icke äro bofasta i den ort, der de en tid uppehålla sig af en eller annan orsak, och därför icke böra belastas med dryga afgifter, då de kanske snart lemna den ifrågavarande orten, men just detta är enligt min tanke ett mycket talande skäl för att denna skyldighet bör öfvertagas af staten, emedan ju äfven alla dessa personer, som icke äro bofasta, också måste underkasta sig svensk lag och hafva behof af tingshus. Om således staten öfvertog denna skyldighet, så vore det ju sedan likgiltigt, om dessa personer komme att det ena året begagna tingshuset i ett härad, det andra året åter i ett annat, och hvarje svensk man hade då i detta afseende samma rätt. Det synes mig därför ligga full rättvisa i denna sak, och det förefaller mig också som om en ärad ledamot af Lag-Utskottet genom sitt yttrande just visat, att Lag-Utskottets resonnement mera skulle vara förenligt med ett tillstyrkande af *det* förslaget, att staten måtte öfvertaga denna skyldighet.

Denna fråga är för öfrigt ofantligt många gånger diskuterad, och mycket skulle jag kunna hafva att tillägga, men tiden är så långt framskriden, att jag icke längre vill uppehålla Kammarén.

Hvad jag nu yttrat innebär endast några korta antydningar om skälen, hvarföre jag för min del icke kan biträda det förslag, Lag-Utskottet i denna punkt framställt, utan måste anhålla om afslag derå.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skulle icke hafva begärt ordet i den fråga, om icke en ärad talare på malmöbanken hade så lifligt beskärmat sig öfver ett beslut, som fattades förlidet år, jag förmodar han menade skjutsfrågan. Man gjorde sig då enligt hans åsigt skyldig till ett verkligt ingrepp i eganderätten, och nu vore man, menar han, åter på väg att begå en dylik orättvisa. Det är häremot jag vill inlägga en gensaga. Jag tror icke, att man har rätt och befogenhet att säga, att Kammaren då begick någon orättvisa utan tvärtom en mycket stor rättvisa, och jag hoppas, att Kammaren skall fortgå på den vägen, att vi många gånger skola göra dylik rättvisa, om det också ej går så fort dermed. Hvad sedan sjelfva saken beträffar, så hoppas jag, att den tid är långt aflägsen, då man vill lägga allt på staten. Jag tror, att det är bevisadt, att då man skall taga betaldt af staten, frågar man icke efter, huru mycket man begär, och det har alltid visat sig och kommer troligen allt framgent att visa sig, att kostnaderna i sådant fall blifva betydligt större; måhända kunde de genom en dylik anordning blifva jemnare fördelade, derom vill jag icke tvista. Jag tror för öfrigt icke, att det är så illa stäldt med våra tingshus *i allmänhet*, ehuru väl de på några enstaka håll kunna vara mer eller mindre bristfälliga, att man deri har stort skäl att lägga denna skyldighet på staten, ty jag tror, att det i de flesta tingslag finnes så många upplysta män, att de nog ställa så till, att de ifrågavarande byggnaderna hållas i tillfredsställande skick. Det är väl bekant, att domhafvandena gerna vilja hafva sina bostäder så bekvämt belägna som möjligt, och om därför staten skulle bygga tingshusen, så blefve det kanske icke så noga med, om tingshuset komme att ligga lämpligt till för häradets invånare i allmänhet, blott häradshöfdingen finge bo bekvämt. För min del är jag mest böjd för *full* rättvisa i detta fall, men jag kan också nöja mig med den *mindre* rättvisa, som innefattas i Utskottets förslag, ehuru det visserligen icke finnes stor utsigt för att frågan skall kunna lösas ens på detta sätt. Men skulle man vänta, tills en omorganisation af domstolarne blir genomförd, så fruktar jag, att man får vänta mycket länge på föreliggande frågas lösning. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Grefve Mörner, Oscar: Jag får öppet bekänna, att jag icke rätt vet hvad jag skall yrka i denna fråga, som redan så många gånger här varit på tal, och jag ber att med några ord få förklara anledningen dertill. Under en följd af år har jag försvarat hvad jag ansett vara rätt, och detta, som jag tror, med ihärdighet och ett visst bemödande att klargöra min mening och mina åsikter i denna fråga; men om jag i år uppträder mera oviss och mera tveksam om, hvilken åsigt jag härutinnan skall förfakta, så härrör detta icke från mig sjelf, icke från någon ombytlig het och något vacklande i mina åsikter, utan från hållningen hos denna ärade Kammare. Jag hade trott, att tankar och åsikter i principfrågor skulle förblifva oförändrade, att meningar icke skulle

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

vackla såsom rö, men denna Kammare har många gånger — jag vågar säga det äfven med risk att ådraga mig missnöje och ovilja — vikit från de åsikter, som den en gång såsom sina uttalat, och lemnat dem i sticket, som velat försvara de samma. Så skedde år 1876 i frågan om förändrade grunder för skyldigheten att bygga kyrka, så skedde också i fjol, då Kammaren antog den tolkning af privilegier och deras bestånd, som finnes uttryckt i det betänkande angående skjutsfrågan, som då förelåg, och genom sitt beslut i frågan godkände både motiven och sjelfva saken. Genom detta sist nämnda beslut upphäfdes de friheter, som förut hade tillkommit en mängd hemman i afseende på skjutsskyldighetens utgörande.

Då derför den nu föreliggande frågan i år förekom i Utskottet, frågade jag mig sjelf och jag vill äfven hemställa till herrarne: hvad skulle jag göra? Blindt vidhålla min gamla mening? Det kunde jag visserligen göra. Tro att ett förmedlingsförslag skulle gå igenom? Ja! dertill hade jag all möjlig anledning, ty jag visste, att jag icke kunde påräkna medhåll för någon fast och bestämd mening. Jag visste verkligen icke, på hvilken grund jag borde ställa mig och fogade mig derför efter tidsandan i så måtto, att jag skref en reservation, som dock blef något annorlunda tryckt, än den i verkligheten var skrifven, ty genom misstryckning har denna reservation fått en annan mening, än jag dermed ville uttrycka. Jag tänkte som så: jag skall se till hvad vändning det kan taga, om jag skrifver min reservation dubitativt och så försökte jag göra det. Min tankegång var denna: vill Kammaren antaga Lag-Utskottets förslag, så är det icke värdt för mig att kämpa deremot; vill Kammaren åter förkasta det, så gör det detsamma, huru jag må hafva skrifvit. Nu tyckes det, som om i denna, i och för sig och om man icke fäster afseende vid principer, ganska ringa fråga, Kammaren åter skulle vilja vidblifva sitt beslut och förkasta det förslag, som Lag-Utskottet framställt, och det borde således vara för mig angenämt; men jag hemställer, om icke detta blott är en frist och jag ber herrarne besinna, om icke i den händelse att det ett annat år af orsaker, som jag icke vill efterforska, skulle gå en annan känsla genom Kammaren, så att den funne sig böra gifva vika i detta fall, likasom den gjort i många andra, Utskottets förslag i sådant fall nu vore godt och förtjenstfullt afvägdt. Om man nemligen ser saken ur den synpunkten, så torde vi denna gång hafva fått ett förslag, som icke saknar alla grunder för rättvisa och billighet. Jag vill icke påstå, att alla dessa icke-fastighetsegare, som ofta flytta från det ena stället till det andra, böra vara helt och hållet fritagna från skyldigheten att delta i kostnaderna för tingshusen, ty de hafva utan tvifvel lika stort intresse af rättvisans upprätthållande som fastighetsegarne, men, då de kunna flytta hela landet omkring, så torde en modifikation vara lämplig, och då synes mig — jag medgifver att det är godtyckligt — det erbjudna beloppet af $\frac{1}{4}$ å deras sida innebära någonting, som gått så långt, som man rimligen kunnat vänta att man skulle gå, och det kunde derför

vara skäl att stanna dervid. Hvad den privilegierade jorden och säterierna angår, så har jag många gånger förut sökt försvara dess rättigheter, och hvad nu särskildt beträffar det yttrandet, som Herr Samzelius fält, att innehafvarne af säterier, som naturligen hafva lika stora fördelar af tingshusen som innehafvarne af annan fastighet, derför också borde vara måne om att få betala lika mycket som de senare, ber jag att få åberopa hvad jag yttrade i fjol, nemligen att det här icke är fråga om ett nytt samhälle utan om ett gammalt samhälle med af ålder utpreglade förhållanden och rättigheter, och att den, som köpt en egendom och betalt den högre med anledning af dess privilegierade natur, också bör få tillgodonjuta dessa fördelar, som han på lagligt sätt förvärfvat, till dess de blifvit honom på lagligt sätt frånvunna eller — krossade. Det är för öfrigt icke utan att dessa jordegendomar i vissa fall äro högre beskattade eller i högre grad bidra till kostnaderna för rättvisans uppehållande än andra fastigheter. Man besinne t. ex. de olika kostnaderna för lagfart och stämpelpapper. Om man nu kommer med ansökan om lagfart på en egendom om 1,200 tunnland säterijord och på en annan egendom med lika mycket skattejord, så får man betala ett högre belopp för säteriet än hvad som utgår af skattejorden.

Således finnes det redan i detta hänseende ett slags olikhet, som man borde beakta och icke läser kunna förneka. Att bygandet af tingshus och häradsfängelse egentligen borde vara ett statsbestyr har länge påståtts, och jag har äfven varit af den åsigten och jag hyser den fortfarande; men skall man, på sätt blifvit föreslaget, vänta till dess en domstols-omorganisation blifvit fullbordad, så vet jag icke hvad dermed menas. När kan det blifva? Möjligen då rättegångsbalken blifvit förändrad. Men om vi beräkna 10 år för lagberedningen, så kan det blifva en affär på tillsammans 40 till 50 års tid, innan denna omorganisation af domstolarne hunnit blifva genomförd. Litet hastigare bör man väl gå till väga i det här ifrågavarande afseendet.

Att låta saken blifva, såsom den nu är, har i och för sig icke någon fara, ty dessa kostnader äro icke så särdeles betungande. Att tingshusen i allmänhet äro illa underhållna, kan jag icke gå in på. Åtminstone i min ort underhålla vi tingshusen ganska bra, och jag skulle vilja för den talare, som framställt den anmärkningen, visa våra tingshus, och jag är öfvertygad, att han skulle finna dem vara i fullt tillfredsställande skick. Äfven nybyggda tingshus finnas på en del ställen, som äro ganska vackra och väl byggda. Hvad häradsarkiven angår, så Gud vet hvar de till en del finnas, men de kunde möjligen icke blifva bättre förvarade i de nya husen, än de nu äro. — Nu skulle jag väl komma till något slut i saken, men det är just deri, som svårigheten ligger.

Att utkasta anmärkningar, det är icke så svårt, men att veta hvad man vill, det är ibland litet värre.

Å ena sidan har man ett starkt rop på förändring, å den andra åter obestriddliga anspråk att få behålla de rättigheter, som man lagligen åtnjuter. Att nu besluta en återremiss af frågan

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

och vilja hafva ett nytt förslag från Utskottet, vill jag fråga, om herrarne tro att det har någon den ringaste utsigt till framgång. Kommer man med ett sådant förslag, så är det dött inom några få dagar, ty om också vi skulle bifalla detsamma, så kommer dock Medkammaren att afslå det. Antaga vi åter Lag-Utskottets nu föreliggande förslag, så har Kammaren vikit från de grundsatser, den förut uttalat. Jag tror därför, att det klokaste är att besluta sig för rent afslag å Lag-Utskottets förslag och att dervid låta saken för samma gång bero.

Herr Samzelius: Jag ber om ursäkt att jag åter begärt ordet i denna fråga. Anledningen hvarför jag gjort det är den, att flere ledamöter af Lag-Utskottet från denna Kammare hafva afgifvit reservationer mot Utskottets förslag, och Utskottets ordförande har sjelf varit från riksdagen frånvarande, då denna fråga behandlades i Utskottet. Det hade väl eljest varit i sin ordning, att Utskottets förslag försvarats af mera framstående krafter än mina.

Jag vill först vända mig mot den vördade åldringen på blekingebänken. Han vill, om jag rätt förstått hans mening, att frågan skall uppskjutas, till dess en ny rättegångsordning blifvit antagen och vi få bättre ordnade förhållanden i det afseendet; men ett sådant uppskof står icke väl tillsammans med den ifver, han förut visat i många andra saker; han har nemligen velat komma till ett resultat, medan vi ännu hade glädjen att se honom deltaga i våra öfverläggningar. Jag betvivlar också på det högsta, att det kan vara lämpligt att uppskjuta lösningen af denna fråga, till dess ett nytt förslag till rättegångsordning blifvit utarbetadt och antaget till lag. Lagberedningen är för närvarande sysselsatt med vattenrätten; om sedan rättegångsordningen kommer att företagas, så åtgår, efter hvad en sakkunnig person försäkrat mig, minst tio år till utarbetande af ett förslag till ny lag i detta afseende, och då dertill kommer, att man kanske icke kan börja med detta arbete förr än om ett par år, så kan det hända, att den vördade åldringen icke mera får tillfälle att med sin varma fosterlandskärlek förfäktat sina åsikter i den nu föreliggande frågan. Han har förut flera gånger uppträdt emot de radikala förslag, som i detta afseende framstalts och velat hafva modifikationer, i synnerhet till förmån för dem, som icke innehafva fast egendom och påpekat det orättvisa deri, att lösa personer, om jag så får uttrycka mig, skulle deltaga i kostnaderna för ifrågavarande byggnader i lika hög grad som fastighetsegarne. Jag gaf akt på dessa hans yttranden och jag hade verkligen hoppats att i honom få en varm försvarare af mitt förslag.

En ärad talare på malmöbänken har yttrat, att jag skulle hafva sagt, att jag, om jag vore egare af ett säteri, möjligen skulle hafva andra åsikter i denna fråga. Men så tror jag icke att mina ord föllo, och säkert är, att jag alls icke menat något sådant. Jag har blott velat uttrycka den tanken, att säteriegarne möjligen kunna anse det vara hårdt att genast nödgas betala lika

mycket som andra fastighetsegare, då de hittills varit helt och hållet befriade från deltagande i kostnaderna för de ifrågavarande byggnaderna; men ingalunda skulle mina åsikter härutinnan hafva varit några andra, om jag varit säteriegare, ty mina åsikter bestämmas icke af något annat än hvad jag anser vara rätt och för fäderneslandet nyttigt och gagneligt, och jag är också öfvertygad, att den ärade talaren följer samma grundsats. Då han sagt, att detta är en liten fråga, men att man ändå bör se sig för, så vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att redan sådana beslut blifvit fattade, som till sina följder äro vida farligare än den fråga, som nu föreligger. Denna fråga är icke stor till sina dimensioner och den innefattar icke heller några farliga principer, så att Kammaren därför behöfver rygga tillbaka, men den innebär ett erkännande af en rättvis grundsats, nemligen den, att alla, som njuta af rättvisans upprätthållande, äfven dertill böra bidraga. Icke vill jag, att man härvid skall gå våldsamt till väga, icke är jag en af dem, hvilka, såsom skalden säger, vilja "vända södern mot norden" utan jag har velat framkomma med ett moderat förslag, — några andra förslag har jag hittills icke med min röst biträdt — och jag hoppas, att Kammaren, äfven om den afslår förslaget, skall erkänna, att det är byggt på moderata grunder. Då man sagt, att det skulle vara en fördel, om förslaget blefve afslaget, emedan sannolikt Andra Kammaren i alla händelser kommer att afslå detsamma, så vill jag säga, att jag visserligen icke är någon barometer för hvad som kommer att beslutas i Medkammaren, men jag tror icke, att förhållandet skulle blifva sådant, som man här förutsagt, och jag har också från tillförlitligt håll hört uppgifvas, att Andra Kammaren kommer att antaga förslaget, om Första Kammaren gör det, men gör Första Kammaren det icke, så vidhåller Andra Kammaren sannolikt sina förut uttalade åsikter.

Grefve J. O. Mörner har yttrat, att vi här icke hafva något nytt samhälle att uppbygga. Ja! det är sant, men därför hafva vi också, så mycket vi kunnat, gifvit akt på historiska grunder och förhållanden; men jag anser det vara omöjligt, att undantagsförhållandena för ett visst slags fastigheter, om hvilka jag för öfrigt icke vill säga något ondt, i längden kunna fortfara, ty innehafvandet af dessa fastigheter måste väl äfven innebära en förpligtelse att också deltaga i kostnaderna för rättvisans upprätthållande.

Emellertid torde jag väl icke kunna förmå någon, som på förhand bestämt sin åsigt, att öfvergå till en annan mening, och jag skall därför icke längre uppehålla Kammaren; men jag skulle djupt beklaga, om Kammaren med ett bleklagdt nej afslog detta förslag, jag skulle beklaga detta icke för min egen skull, ty jag blir i alla händelser oberörd af frågans utgång, men för Kammarens skull, ty den allmänna meningen kan då lätt komma att sprida sig, att man här i denna Kammare icke vill gå in på några förslag ens till moderata och billiga reformer. Emellertid har förloppet vid några föregående riksdagar visat, att många talare

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

insett och framhållit billigheten af att få rättvisare grunder för ifrågavarande skyldigheters utgörande, och jag kan därför icke helt och hållet öfvergifva hoppet att få Utskottets förslag antaget; hvarom jag fortfarande anhåller.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels afslag derå och dels återremiss deraf, framstälde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på afslag å densamma, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på punktens återförvisning, hvilken proposition besvarades med många nej jemte åtskilliga ja, hvaruppå och efter det proposition på afslag å punkten å nyo blifvit gjord samt med många ja, blandade med nej, besvarad, Herr vice Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammarén, uppå Herr vice Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som afslår 1:sta punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 14, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—53.

Nej—32.

2:dra punkten.

Herr von Strokirch: Under diskussionens början tog jag mig friheten yrka bifall till den af mig afgifna motionen, men under diskussionens fortgång tyckes den åsigten hafva gjort sig gällande, att återremiss å Utskottets utlåtande i den syftning min motion innehåller vore för ändamålet mera gynsam; och om Kammarén hyser denna åsigt, vill jag biträda deras mening, som yrkat återremiss.

Herr Samzelius: Denna fråga är helt klar och tarfvar icke vidare utredning.

Alldeles gifvet är, att det inom Utskottet icke kommer att tillstyrkas bifall till motionen, ty ingen enda röst höjde sig der för frågans lösning på det sätt motionären föreslagit.

Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

*Skyldigheten
att bygga
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Friherre von Essen: Äfven om man aldrig så mycket hyllar den åsigt, motionären framställt, tror jag icke man kan på rak arm antaga motionärens förslag. Jag tror således, att alla kunna förena sig om att bifalla hvad Herr von Strokirch nu yrkat, nemligen återremiss, icke i hopp att Utskottet skulle föreslå en resolution i frågan, så bestämd som Herr von Strokirch formulerat sin motion, utan att Utskottet skulle formulera ett skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t, med anhållan, att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag i det syfte motionären afsett. Detta ändamål tror jag ock Herr von Strokirch åsyftat med yrkandet om återremiss, och jag anhåller få med honom förena mig i detta yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels ock återremiss deraf, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr vice Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr von Strokirch begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:dra punkten i Lag-Utskottets utlåtande
N:o 14, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—47.

Nej—23.

Anmälades och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 7, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om understöd åt aflidne Kamreraren J. G. de Marés dotter, A. H. C. de Maré; hvarefter Kammaren, uppå Herr vice Talmannens hemställan, beslöt, att detta memorial skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Upplästes ett från Herr *Adlersparre* inkommet memorial af följande lydelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Hos Kammaren får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tre veckors tid, räknadt från den 20 dennes.
Stockholm den 15 Mars 1879.

Rudolf Adlersparre.

Denna anhållan bifölles.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

O. Brakel.
